

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Səbiq nazirə hökm
oxundu - şərti
həbs, əmlak
müsadirəsi
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 18 yanvar 2024-cü il Cümə axşamı № 9 (8382) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Fransa ilə diplomatik əlaqələr kəsilə bilər

Senatın qərəzli qətnaməsi təsdiqlənsə...

yazısı səh.5-də

Qərbi azərbaycanlılar Xankəndinə köçürülmə təklifinə nə deyir? - açıqlama

yazısı səh.6-da

İran-İraq müharibəsi başlayır? - hədəf ABŞ, ərazi isə...

yazısı səh.12-də

Ərəb turistlər çoxalacaq - "Yol xəritəsi"ndə nələr olacaq...

yazısı səh.13-də

Bakının xilasını təkcə universitetlərin köçürülməsindədirmi - rəylər

yazısı səh.14-də

"Ukrayna siyasi xəritədən silinə bilər" iddiasına reaksiyalar

yazısı səh.8-də

Rusiyanı Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyada siyasi təcrid etmək planı - baş tutacaqmı...

yazısı səh.11-də

Şəxsi məlumatlarımızı alan şəxs və qurumların məsuliyyəti - hüququn tələbi

yazısı səh.4-də

Piyada məsuliyyətsizliyi: cərimələr və nəzarət sərtləşməlidirmi - rəy

yazısı səh.15-də

Hindistan-İran-Ermənistan ticarət yolu - mənasız marşrut...

yazısı səh.10-də

QƏRBİN SEÇKİ TƏXRİBATI - BAKIDAN SƏRT REAKSİYA

Ekspertlər deyir ki, Zəfər seçkisinin nəticələrini heç bir halda şübhə altına almaq mümkün olmayacaq; hakimiyyət Avropa və Qərb təsisatlarının ədalətsiz müdaxiləsinə meydan verməyəcək; bəzi təşkilatlar yeddi fevral seçkisinə dair rəyini indidən hazır edib...

yazısı səh.9-da

Qazaxıstanın Bakı-Supsa kəmərinə üç milyon tonluq marağı - Azərbaycan nə qazanacaq...

İlham Şaban: "BTC Qazaxıstan nefti ilə doldurulmazdan əvvəl onun tərkibi daha keyfiyyətli Azərbaycan neftinə uyğunlaşdırılmalıdır"

yazısı səh.7-də

Səbuhi Məmmədli vəfat etdi

yazısı səh.4-də

Mikayıl Cabbarov "TikTok"un vitse-prezidenti ilə görüşdü

yazısı səh.9-da

Prezident Səməd Seyidovu təltif etdi - deputatdan açıqlama

yazısı səh.2-də

Bakıdakı partlayışda ölənlərin kimliyi açıqlandı

Binəqədi rayonunda baş vermiş partlayış nəticəsində ölənlərin şəxsiyyəti müəyyən olub. Bu barədə Baş Prokurorluq və Fövqəladə Hallar Nazirliyinin birgə məlumatında deyilir.

Məlumatla görə, yanvarın 15-də paytaxtın Binəqədi rayonunda yerləşən mebel sexində baş vermiş partlayışla bağlı Cinayət Məcəlləsinin müvafiq maddələri ilə cinayət işi başlanaraq Baş Prokurorluğun Kriminalistika və informasiya texnologiyaları idarəsi tərəfindən istintaq aparılır.

Hadisə nəticəsində 24 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri alaraq tibbi yardım üçün müraciət edib, onlardan 3 nəfər FHN-in əməkdaşları tərəfindən ərazidə aparılan axtarış-xilasetmə işləri zamanı dağıntılar atından sağ çıxarılıb.

Bundan başqa, hadisə nəticəsində ölən 9 nəfərin meyiti xilasedicilər tərəfindən dağıntılar altından çıxarılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib və keçirilən ekspertiza və tibbi müayinələrlə onların şəxsiyyəti müəyyən edilib:

1. Abbasova Solmaz Paşabəy qızı (1983)
2. Atakişiyev Aydın Mirzəməhmud oğlu (1964)
3. Cəfərov Zaur Qulu oğlu (1980)
4. Dadaşova Ülviyyə Hümət qızı (1969)
5. Məmmədov Elvin Qəfər oğlu (1993)
6. Məmmədov İlqar Həbil oğlu (1964)
7. Qubadov Fərid Hüseyn oğlu (1983)
8. Quliyeva Əsmayə Cümşüd qızı (1977)
9. Yusubov Saraj Oruc oğlu (1985, Gürcüstan Respublikası vətəndaşı)

Bildiririk ki, dağıntılar altında qalan insanın olmadığı nəzərə alınaraq, axtarış-xilasetmə işləri yekunlaşdırılıb.

Partlayışın səbəbinin, dəymiş ziyanın həcmnin, həmçinin iş üzrə əhəmiyyət kəsb edən digər halların müəyyən edilməsi istiqamətində istintaq tədbirləri davam etdirilir, nəticəsi barədə ictimaiyyətin məlumatlandırılması təmin ediləcək.

Hadisədən təəssüflənərək vəfat edənlərin ailələrinə və yaxınlarına dərin hüznə başsağlığı verir, xəsarət alanların tezliklə sağlamlığını arzulayırıq.

Pakistan səfirini İrandan geri çağırdı

Pakistan öz səfirini İrandan geri çağırıb. APA xəbər verir ki, Pakistan XİN Tehranın ölkə ərazisinə zərbələri qanunsuz adlandıraraq cavab vermək hüququnu özündə saxladığını deyib.

Pakistan XİN sözçüsü Mümtaz Zəhra Bəluç əlavə edib ki, İslamabad ölkənin suverenliyinin pozulmasından sonra Tehranla bütün yüksək səviyyəli diplomatik mübadilələri dayandıracaq.

Xatırladaq ki, ötən gün İran Pakistan ərazisinə raket zərbələri endirib.

Prezident Səməd Seyidovu təltif etdi - deputatdan açıqlama

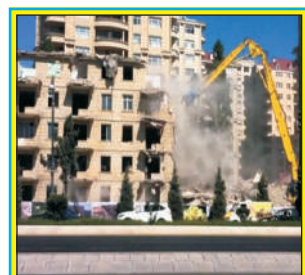
Səməd İsmayıl oğlu Seyidov Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında səmərəli fəaliyyətinə görə "Şöhrət" ordeni ilə təltif edilib.

Səməd Seyidov öz təəssüratlarını Musavat.com-la bölüşüb:

"Bu xəbəri ilk sizdən eşitdim. Mənim üçün gözəlməz idi. 60 yaşa çatıram. Mən təbriklər almağa öyrəşməmişəm, işləməyə öyrəşmişəm. Mənim üçün əsas olan da budur. Təbrikiniz üçün təşəkkür edirəm".

Qeyd edək ki, Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri Səməd Seyidov sabah 60 yaşını qeyd edəcək.

□ **Aytən NOVRUZ,**
Musavat.com

Zığdakı beşmərtəbələr söküləcək

Zığda yerləşən köhnə höyət evləri və 5 mərtəbəli binalar sökülərək, yerində hündür binalar tikiləcək.

Valyuta.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, buna səbəb yeni təqdim olunan Bakının Baş planına əsasən Bakı bulvarının cənub istiqamətində uzadılmasıdır.

Yeni layihəyə əsasən, bulvarın keçdiyi ərazilərdə söküntü işləri aparılacaq. Bulvarın keçdiyi ərazilərdə isə müasir tələblərə cavab verən binalar tikiləcək.

Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planına əsasən bulvar cənub istiqamətində uzadılacaq. Bu da uzunluğu təqribən 5,7 km olan 10,7 ha əlavə ictimai yaşıllığın təmin edilməsinə imkan verəcək.

Qeyd edək ki, Bakı bulvarının "Ağ şəhər"dən Zığa doğru uzadılması uzunluğu təqribən 8 km, sahəsi isə 247,8 ha olan əlavə bulvar sahəsinin yaradılmasına imkan verəcək.

Aİ Ermənistandakı missiyasını artırdı

Avropa İttifaqı Şurası Ermənistandakı Avropa müşahidəçi missiyasının artırılmasını təsdiqləyib.

Musavat.com bu barədə erməni mediasına istinadən bildirir.

Bununla da Ermənistandakı Aİ müşahidə missiyasının sayı 138 nəfərdən 209 nəfərə çatdırılıb.

Qərar hələ dekabr ayında Aİ ölkələrinin xarici işlər nazirləri tərəfindən qəbul edilmişdi. Avropalı missionerlər altı qabaqcıl əməliyyat bazasında - Qafan, Gorus, İstisu (Cermux), Dərələyəz (Yeghegnadzor), Martuni və İcəvan şəhərlərində patrul xidməti həyata keçirir.

□ **Musavat.com**

Goranboyda qadın dəm qazından boğulub öldü

Goranboy rayonunun Qaradağlı kəndində gənc qadın bədbəxt hadisə nəticəsində dünyasını dəyişib.

Məlumatla görə, 1998-ci il təvəllüdlü D.Qədimova yaşadığı evdə dəm qazından zəhərlənib.

O, ağır halda xəstəxanaya aparılısa da, dünyasını dəyişdiyi məlum olub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır. **Report**

Yol polisi hava şəraiti ilə bağlı müraciət etdi

DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi faktiki hava şəraiti ilə bağlı müraciət edib.

APA xəbər verir ki, müraciətdə deyilir:

"Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən verilən məlumata görə, hazırda Abşeron yarımadası da daxil olmaqla, bir sıra bölgələrdə müşahidə olunan küləkli havanın axşama-dək davam edəcəyi, aralıq güclənəcəyi gözlənilir.

Baş DYP İdarəsi küləkli havanın bir neçə gün əvvəl yağın qarın yollarda yaratdığı əlverişsiz şəraitə mənfi təsirini də nəzərə alaraq, hərəkət iştirakçılarına diqqətli olmağı, axşam saatlarında yolların buz bağlama ehtimalını unutmamağı, nəqliyyat vasitələrini sürüşmə, uçma ehtimalı yüksək olan obyektlərdən kənarda saxlamağı, park edərkən qapalı məkanlara üstünlük verməyi, qoşqu-lu, tentli, uzun ölçülü yük avtomobillərinin sahibləri və sürücülərinə daşdıqları yükün qablaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirməyi tövsiyə edir".

Bakıda ötən il 51 qətl hadisəsi olub

Bakıda ötən il 51 qəsdən adam öldürmə cinayəti qeydə alınıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Bakı Şəhər Prokurorluğunda 2023-cü ilin yekunlarına dair əməliyyat müşavirəsində bildirilib.

Bakı şəhərinin daxili işlər orqanları ilə birlikdə qarşılıqlı işgüzar münasibətlər qurulmaqla həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində 2023-cü ildə törədilən 51 qəsdən adam öldürmə cinayətlərindən 50-nin və 23 qəsdən adam öldürməyə cəhd cinayətlərinin hamısının, həmçinin ötən illərdən bağlı qalan 1 qəsdən adam öldürmə cinayətinin açılması təmin edilib.

6 prokurorluq əməkdaşı intizam məsuliyyətinə cəlb olunub, 1 nəfər işdən çıxarılıb

Cinayət işləri üzrə vurulan ziyanın 5 milyon manatı ödətdirilib

Ötən il ümumilikdə Bakı şəhərinin prokurorluq orqanları tərəfindən hesabat dövründə 279 cinayət işinin ibtidai istintaqı tamamlanmış, onlardan 197 iş baxılması üçün müvafiq məhkəmələrə göndərilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Bakı Şəhər Prokurorluğunda 2023-cü ilin yekunlarına dair əməliyyat müşavirəsində bildirilib.

Qeyd edilib ki, Bakı şə-

həri üzrə prokurorluq orqanları tərəfindən ibtidai istintaqı tamamlanmış cinayət işləri üzrə ümumilikdə dövlətə, fiziki və hüquqi şəxslərə vurulmuş 7 milyon 151 min

170 manat məbləğində maddi ziyanın 5 milyon 141 min 511 manatının və ya 71,9 %-nin ödənilməsi təmin olunub.

Həmçinin hesabat dövründə Bakı şəhərinin rayon prokurorluqlarının icraatında olan cinayət təqibi materialları üzrə qanunvericiliyə müvafiq olaraq şəxsin məsuliyyətdən azad olunması üçün 748 manat pul vəsaiti ödənilib.

Keçən il Bakıda şəhər prokurorluq orqanları əməkdaşlarından 6 nəfər intizam məsuliyyətinə cəlb olunub.

Əməliyyat müşavirəsində o da qeyd olunub ki, xidməti, icra və əmək intizamının pozulması hallarına qarşı tələbkarlıq artırılıb, şəhər prokurorluq orqanları əməkdaşlarından 6 nəfər intizam məsuliyyətinə cəlb olunub, onlardan 1 nəfərə töhmət, 3 nəfərə şiddətli töhmət verilib, 1 nəfərə irad tutulmuş, 1 nəfər tutduğu vəzifədən azad edilib.

Səlim Müslümov hökm oxundu - şərti həbs, əmlak müsadirəsi

Sabiq əmək və əhalinin sosial müdafiəsi naziri Səlim Müslümovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi yekunlaşıb.

Yanvarın 17-də Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Faiq Qəniyevin sədrliyi ilə baş tutan prosesdə prokuror çıxış edib.

Prokuror Səlim Müslümovun 13 il müddətinə şərti olaraq azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib.

Daha sonra məhkəmə hökm elan etmək üçün müşavirəyə gedib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Faiq Qəniyevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə hökm elan olunub.

Hökmə əsasən, Səlim Müslümov 5 il sınaq müddəti təyin olunmaqla 11 il müddətinə şərti cəza verilib.

Bundan başqa, hökmə əsasən, sabiq nazirin 8 milyon əmlakı da müsadirə ediləcək.

Qeyd edək ki, Səlim Müslümov Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin keçirdiyi əməliyyat nəticəsində həbs olunub. Daha sonra onun səhhətində yaranan problemlərlə bağlı ev dustaqlığına buraxılıb.

O, rüşvət alma yolu ilə 13.296.355 manat, mənimsəmə yolu ilə 7.237.188 manat, israf edilmiş yolla 7.087.671 manat ziyan vurduğu üzə çıxıb. Səlim Müslümovun barəsində Cinayət Məcəlləsinin 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə), 311.3.2-ci və 311.3.3-cü maddələri (təkrar külli miqdarda rüşvət alma) ilə ittiham elan edilib.

Cinayət işi üzrə Maliyyə Nazirliyi zərərçəkmiş qismində tanınıb. Səbayel Rayon Məhkəməsinin 1 iyul 2022-ci il tarixli qərarına əsasən sabiq nazirə məxsus mənzil, qeyri yaşayış sahəsi və avtomobillərin üzərinə həbs qoyulub.

Bakının iki qəsəbəsində hepatit virusu yayılıb - profilaktik tədbirlər görülür

Bakı şəhəri Suraxanı rayonu Əmircan və Bülbülə qəsəbələrinin əhalisi arasında 2023-cü ilin dekabr ayından başlayaraq yoluxucu Hepatit "A" virusu xəstəliyi yayılıb.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, xəstəliyi yayılması ilə bağlı tədbirlər davam etdirilir:

"Aparılan profilaktik tədbirlər ilə əlaqədar "Azərsu" ASC-nin mütəxəssisləri ilə birgə mərkəzləşdirilmiş icməli su şəbəkəsində laborator müayinə üsullarının tətbiqi ilə monitorinqlər keçirilir. Profilaktik tədbir olaraq su şəbəkəsində qalıq xlorun müvəqqəti yüksəlməsi ilə bağlı Əmircan və Bülbülə qəsəbələrini qidalandıran +54 Ramana mərkəzi su anbarının ərazisində 1 ədəd xlor tərkibli reagent dozalayıcı nasos quraşdırılıb. Eyni zamanda, "Azərsu" ASC-nin Suraxanı rayon Sukanal idarəsinin mütəxəssisləri rayon GEM-nin əməkdaşları ilə birgə fərdi yaşayış evlərində yerləşən ehtiyat su çənələrinin yuyulub dezinfeksiya edilməsi ilə bağlı tədbirlər həyata keçirilib", - məlumatda vurğulanıb.

Elektron resept pulsuz dərmanla təmin olunan şəxslərə şamil olunmayacaq

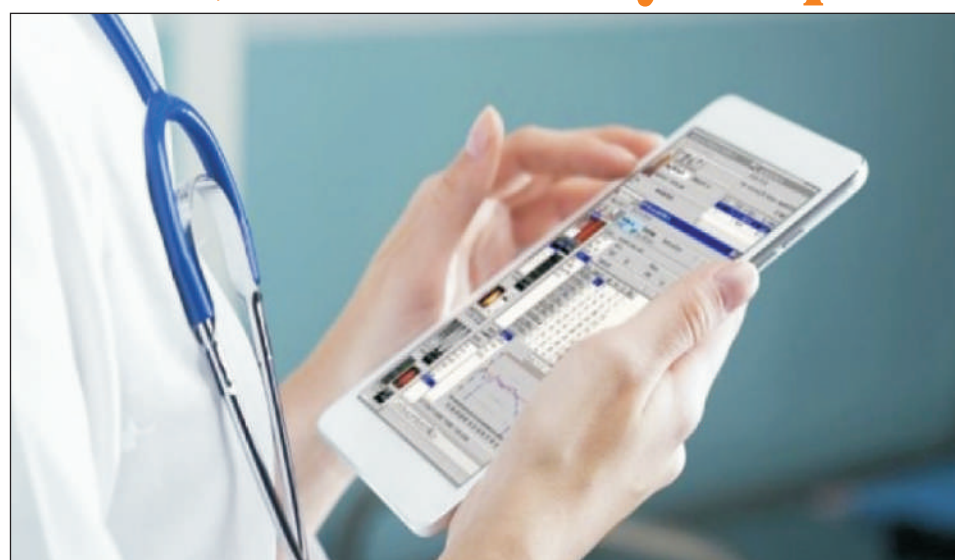
Yanvarın 1-dən artıq elektron resept sisteminin tam tətbiqi həyata keçirilir.

APA xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyinin Səhiyyənin İnformasiyalaşdırılması Mərkəzinin şöbə müdiri Kəbütər Mövsümlü bildirib.

"Bundan sonrakı dövrdə artıq reseptlərin, sadəcə, rəqəmsal, yeni elektron qaydada qəbulu olacaq. Artıq elektron reseptsiz heç bir aptek şəbəkəsindən dərman vasitəsini əldə etmək mümkün olmayacaq".

O bildirib ki, sisteme bütün dövlət və özəl tibb müəssisələrinin, əczaçılıq şəbəkələrinin inteqrasiyası gözlənilir: "Hazırda Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyində olan bütün tibb müəssisələri elektron reseptə keçid edib. Onlar vətəndaşlara reseptləri elektron qaydada təqdim edirlər. Hazırda mərhələli şəkildə bunun tətbiqi həyata keçirilməkdədir. Yaxın gələcəkdə bütün vətəndaşlar reseptlərini elektron qaydada əldə edə biləcəklər".

Kəbütər Mövsümlü vurğulayıb ki, elektron resept dövlət tərəfindən pulsuz dər-

manla təmin olunan şəxslərə şamil olunmayacaq:

"Həmin şəxslər əvvəlki kimi yaşayış ərazisi üzrə poliklinikaya müraciət edərək kağız resept yazdırı və dərmanları əldə edə biləcəklər".

Möhür tələb edən reseptlərin verilməsi ilə bağlı məsələyə aydınlıq gətirən Kəbütər Mövsümlü deyib ki, bu, rəqəmsal reseptdə də nəzərə alınır: "Belə ki, resept yazıldıqdan sonra təsdiq üçün müəssisə rəhbərinə göndəriləcək və təsdiqdən sonra vətəndaş həmin resepti

ti çap edə biləcək".

Rəqəmsal reseptin tətbiqindən sonra dərman dövrüyəsinə nəzarət barədə danışan Kəbütər Mövsümlü deyib ki, bununla bağlı Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən təqib və izləmə sistemi yaradılıb ki, bunun vasitəsilə də dərman dövrüyəsinə birbaşa nəzarət təmin ediləcək:

"Burada dərman vasitələrinin qaçaqmalçılıq yolu ilə respublika ərazisinə daxil olması, Tarif Şurası tərəfindən qoyulmuş qiymət həddindən aşağı və ya yuxarı satılması, həmçinin müddəti

bitmiş dərman vasitələrinin ölkə ərazisinə daxil olması, eyni qaydada istehsal və idxal olunan dərman məhsullarına nəzarət olunacaq. Bu nəzarət dövlət tərəfindən QR kod vasitəsilə mümkün olacaq".

O bildirib ki, rəqəmsal reseptdə yalnız Tarif Şurası ilə təsdiq olunmuş və qeydiyyatda alınmış dərmanlar yazılacaq: "Bu da firma dərmanlarının satılması qarşısını alacaq. Həmçinin bioloji qida əlavələri də elektron reseptdə yer almayacaq".

Tanınmış jurnalist Səbuhi Məmmədli vəfat edib. Uzun sürən xəstəlikdən sonra o, 54 yaşında dünyasını dəyişib. Ucar rayonunda jurnalist Səbuhi Məmmədli ilə vida mərasimi keçirilib.

O, doğulduğu Müsüslü kəndində torpağa tapşırılıb. Dəfnə jurnalist həmkarları, dostları qatılıb.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi-

nin rəhbərliyi və kollektivi tanınmış jurnalist Səbuhi Məmmədlinin vəfatından kədərli olduğunu bildirib, mərhumun ailəsinə dərin hüznə başsağlığı verib.

Səbuhi Məmmədli vəfat etdi

XİN də jurnalistin vəfatı ilə bağlı nekroloq yayıb:

"Azərbaycan jurnalistikasının dəyərli simalarından olan Səbuhi Məmmədlinin vəfatı bizi dərin kədərliyə saldı."

Mərhumun ailəsinə və doğmalarına dərin hüznə başsağlığı veririk.

Allah rəhmət eləsin!"

Mətbuat Şurasının Səbuhi Məmmədlinin vəfatı ilə bağlı yaydığı nekroloqda deyilir: "Jurnalist, Lent.az saytı-

nin əməkdaşı Səbuhi Məmmədlinin vəfatı hər birimizə dərin üzüntü və sarsıntı hissi yaşatdı. Mərhumun doğmalarına, yaxınlarına, sayısız-hesabsız həmkarlarına dərin hüznə başsağlığı veririk.

1970-ci ildə anadan olmuş S.Məmmədli Bakı Dövlət Universitetini bitirib. 1990-cı ildən jurnalistikada olub. Müasir dövr Azərbaycan mediasının öz dəst-xətti ilə seçilən istedadlı nümayəndələrindən biri

kimi tanınıb. Həm on il ərzində Lent.az saytında, həm də müxtəlif illərdə çalışdığı "525-ci qəzet"də, "Azərbaycan" və "Yeni Müsavat" qəzetlərində peşəsinə sədəqəti və həmkarlarına qayğılı münasibəti ilə seçilib. Daşdığı təməl xüsusiyyətlər özündən gənc həmkarlarının jurnalistikaya rəğbətini formalaşdırmağa, bu yolda addımlarına stimül verib.

S.Məmmədli yaşadığı qısa ömürdə istedad amilinin jurna-

listika üçün nə dərəcədə böyük anlam daşdığını əməli fəaliyyəti ilə sübuta yetirməyi bacarıb. Onun, yeni bir istedad adamının yoxluğu həm də bu baxımdan ağırdır.

Bir daha mərhumun doğmalarına, əzizlərinə, həmkarlarına dərin hüznə başsağlığı verib, onların kədərli günlərini bölüşürük.

Allah rəhmət eləsin! Azərbaycan Mətbuat Şurasının İdarə Heyəti".

Şəxsi məlumatlarımızı alan şəxs və qurumların məsuliyyəti - hüququn tələbi

Ekspert: "Şəxsiyyət vəsiqəsini sosial şəbəkələr üzərindən göndərməklə hər hansı xidmətlər almaq və ya xidmətlərə abunə olmaq çox təhlükəlidir"

Hər hansı əmlakımızı, mülkümüzü sığortalayarkən, etibarın əlarkən, telefon, digər cihazlar, telefon nömrələri, mağazalardan kreditlə hər hansı mal əlarkən bizdən şəxsiyyət vəsiqəmiz tələb olunur. Bəzən şirkətlər, şəxslər bunu internet resursları, "Whatsapp" üzərindən alır və onlayn sifariş götürür, sənədləşmə aparırlar.

Zaman-zaman o halların da şahidi oluruk ki, vətəndaşın xəbəri olmadan onun adına hansısa kredit açılıb, zəmin kimi göstərilib, hansısa şirkətdə adı işçi kimi yazılıb və sair.

Bugünlərdə Naxçıvanda ev sığortalamaq adı ilə 2000-dən çox şəxsin məlumatlarını ələ keçirən şəxs saxlanılıb.

Belə ki, Naxçıvan şəhərindəki "Park AVM" ticarət mərkəzində yerləşən "Güvənli Əmlak" adlanan ev alqı-satqı ofisində çoxsaylı vətəndaşlara məxsus anket məlumatları aşkar olunub. Aparılan araşdırmalar zamanı N.Məmmədovun sığorta şirkətində çalışdığı müddətdə vətəndaşlara onların evlərini sığortalamağı təklif etməklə məlumatlarını əldə etdiyi məlum olub.

N.Məmmədov ifadəsində 2000-dən çox şəxsin məlumatlarını bu yollarla ələ keçirdiyini və ev alqı-satqı işində həmin məlumatlardan istifadə etdiyini etiraf edib. Daxili İşlər Nazirliyi vətəndaşları ayıq-sayıq olmağa, işbazların

şirnikləndirici təkliflərinə inanamamağa və bu kimi detallara diqqət etməyə çağırır. Bizdən şəxsiyyət vəsiqəmizi, şəxsi məlumatlarımızı işgüzar fəaliyyətlə bağlı alan şəxsin, qurumun hansı məsuliyyəti var? Kimlik kartımızı, pasportumuzu hər istəyə verməliyikmi? Vətəndaşın özünün iştirakı olmadan onun şəxsiyyət vəsiqəsi ilə hansı hallarda istifadə edilə bilər?

Mütəxəssislər bildirir ki, fərdi məlumatlarla işləmək üçün öncə özəl sektorların, şirkətlərin lisenziyası olmalıdır. Məsələn, əgər özəl sektor, şirkət fərdi məlumatları toplayırsa, onda fərdi məlumatların informasiya ehtiyatlarının formalaşdırılması və informasiya sisteminin yaranması, onlara xidmətlərin göstərilməsini həyata keçirən lisenziyaya sahib olmalıdır.

Həmçinin vətəndaşdan onun məlumatlarını özündə

saxladığına dair şirkət və ya qurum razılıq almalıdır. Bu da qanunvericiliyə uyğun olaraq tənzimlənir. Təəssüflər olsun ki, bir çox halda bəzi lisenziyalı sektorlarda qanun pozuntusu müşahidə olunur. Qanuna əsasən, heç bir vətəndaşın məlumatları korporativ məqsədlərlə üçüncü fiziki və ya hüquqi şəxslərə bölüşdürülə bilməz. Mütəxəssislərin fikrincə, köklü halda bu problemin aradan qalxması üçün fərdi məlumatların saxlanması və işlənməsi istiqamətində qanunlar daha da təkmilləşdirilməlidir. Adətən xarici ölkələrdə qanunsuzluq aşkar olunmuş şirkətlərə çox ağır cəzalar tətbiq olunur. Bu, fiks rəqəm deyil, şirkətin dövriliyyəsinin müəyyən faizi qədər cəza yazılır. Azərbaycanda isə maksimum 500 manata qədər olan bir cəza limiti var ki, bu da heç kəsə təsir etmir.

Fərdi məlumatlar ələ keçirildiyində kiber dələduzluğa və kiber hücumlara şərait yaranır. Qeyd olunur ki, bu məlumatların ələ keçirilməsi xüsusilə bank, biznes və sosial media hesablarının ələ keçirilməsinə zərər verirdi üçün bu istiqamətdə çox radikal qərarlar verilməlidir. Çünki artıq o dövrdür ki, hər bir qurum, biznes və ya fərdi şəxs öz fəaliyyətinin bir çox qismini rəqəmsallaşdırıb. Bu rəqəmsallıqda da məlumatların konfidensiallığı, qorunması, işlənməsi çox önəmlidir. Bu istiqamətdə hər bir dövlət özünü inkişaf etdirir. Bunun üçün "blokçeyn" üzərində qurulmuş və serverdə saxlanma kimi ənənəvi təkmil sistemlər də var. Bunlar da öz qanunvericiliyinə görə uyğunlaşdırılır.

Mövzu ilə bağlı IT ekspert Fərhad Mirəliyev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Fərdi məlumatlar şəxsin şəx-

siyyətini birbaşa və ya dolayı yolla müəyyənləşdirməyə imkan verən hər hansı bir məlumat kimi anlaşılar. Şəxsiyyət vəsiqəmiz üzərində əks olunan məlumatlar da bu kateqoriyaya aid edilmiş sayılır. Qanuna əsasən, fərdi məlumatlar toplandıqı andan mühafizə olunur. Fərdi məlumatların mülkiyyətçisi və operatorlarının vəzifəsi, səlahiyyətlərində olan fərdi məlumatların qorunmasını təmin etməkdir.

Hüquqi şəxslər isə hansı hallarda bu məlumatların mülkiyyətçisi və ya operatoru olduqlarını müəyyənləşdirən qaydalarına tabe olmalıdırlar".

Fərhad Mirəliyev də vurğulayıb ki, fərdi məlumatların toplanmasına və işlənməsinə yalnız subyektin yazılı razılığı ilə icazə verilir: "Əgər vətəndaş şəxsiyyət vəsiqəsini könüllü şəkildə sığorta şirkətinə göndərsə, məlumatların sonrakı qanunauyğun emalına da razılıq vermiş olur.

Amma bu məsələdə bir nüans ondan ibarətdir ki, fərdi məlumatların toplanması və işlənməsi məqsədi ilkin mərhələdə sığorta sənədləşməsi üçün göstərilərsə də, sonradan vergidən yayınmaq məqsədilə daşınmaz əmlak alqı-satqısında istifadə edilib.

Təəssüf ki, hazırda Məlumatların Qorunması üzrə Ümumi Qaydalar (GDPR) Avropa Birliyi ərazisində hüquqi qüvvəyə malik olsa da, ölkəmizin hüddurlarında Fərdi məlumatlar və Fərdi məlumatların qorunmasına dair Tələblər əsas götürülür. Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətlər Məcəlləsinin 375-ci maddəsində fərdi mə-

lumatlar haqqında qanunvericiliyin pozulması ilə bağlı inzibati cərimə nəzərdə tutulur. Həmin qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasına görə 300 manatdan 500 manatadək məbləğdə cərimə tətbiq edilir. Razılaşaq ki, simvolik məbləğdir".

Ekspert qeyd edib ki, şəxsiyyət vəsiqəsini sosial şəbəkələr üzərindən göndərməklə hər hansı bir xidmətlər almaq və ya xidmətlərə abunə olmaq çox təhlükəlidir: "Əvvəla ondan başlayaq ki, biz əks tərəfdə olan şəxsin kimliyindən əmin ola bilmirik. Ola bilər ki, sosial şəbəkə hesabı həqiqətən X şirkətinə məxsus olsun, amma həmin zaman kəsiyində dələduzlar tərəfindən ələ keçirilsin. Bu, ümumiyyətlə, rəsmi bir sənəd dövriliyyəsi sayılmır və yaranan risklərə görə də vətəndaş məsuliyyət daşıyır.

Vətəndaşın özünün iştirakı olmadan onun şəxsiyyət vəsiqəsi heç bir halda hüquqi qüvvəyə malik ola bilməz. Çünki vəsiqə sahibinin şəxsiyyətini təsdiq edirsə, sahibi olmadan, sadəcə, dələduzluq əməlləri üçün istifadə oluna bilər. Şəxsiyyət vəsiqəsini və özünə aid fərdi məlumatları qorumaq isə hər bir vətəndaşın üzərinə düşən bir məsuliyyətdir. Praktika-da, dələduzlar tərəfindən əldə olunan şəxsiyyət vəsiqələrinin kredit rəsmiləşdirilməsi üçün cəhdlər zamanı da istifadə olunması halları var.

Birmənalı olaraq tövsiyə olunur ki, vəsiqəsini internet üzərindən paylaşmış vətəndaşlar müvafiq dövlət orqanlarına müraciət edərək yenisini əldə etsinlər. Bu zaman köhnə vəsiqə etibarsız hesab ediləcək".

✉ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Fransa Azərbaycana qarşı iştirak davranışı daha da gücləndirir. Casus qalmaqalının, xarici işləri naziri postuna antitürkü Stefan Sejurnenin gətirilməsinin, Natəvanın heykəlinə (əslində Azərbaycan mədəniyyəti və xalqına) qarşı vandal münasibətin ardınca edilən etirazlara baxmayaraq, Fransa Azərbaycana qarşı növbəti eybəcər işə start verir.

Belə ki, yanvarın 17-də Fransa parlamentinin yuxarı palatasında - senatda ölkəmiz və onun suverenliyi, ərazi bütövlüyü əleyhinə növbəti qərəzli qətnamə layihəsi müzakirəyə çıxarılıb. Senatın rəsmi saytında qeyd edilib: "Senat Azərbaycanın Dağlıq Qarabağa (?! - red.) hərbi hücumunu pisləyən və Ermənistanı hər hansı təcavüz cəhdinin, onun ərazi bütövlüyünün pozulmasının qarşısını alan qətnamə layihəsinə baxacaq".

Sənəd layihəsində həmçinin Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi tələbi yer alıb və "erməni əhalinin Qarabağa qayımaq hüququna zəmanət verilməsi" tələb olunur. Qəzetimiz çapa gedənədək müzakirələrin nəticəsi barədə məlumat yox idi.

Fransa bu qətnaməni qəbul edərsə, münasibətlər tamamilə qırıla, diplomatik əlaqələr kəsilə bilərmi? Fransa niyə münasibətləri düzəltmək çağırışlarına məhəl qoymur, əksinə, radikallaşır? Bu, sülh prosesini pozmaq cəhdidirmi? Rəsmi Bakı buna necə cavab verməlidir?

Deputat Bəhruz Məhərrəmov hesab edir ki, sonda rəsmi Paris çıxılmaz durumda qalacaq: "Fransa Senatında Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqini nəzərdə tutan qətnamə layihəsi heç bir əhəmiyyətli siyasi-hüquqi nəticə doğura bilməz, əksinə, bu kağız parçası Parisin Qafqaz siyasətinin iflasının göstəricisidir. Sırr deyil ki, Fransanın Azərbaycanla ticarət döriyyəsi Ermənistan və Gürcüstanla birgə döriyyəsiindən xeyli çoxdur. Parisin "sanksiyası" əslində özünün maraqlarına zərərdir və Makron Azərbaycanı yox, məhz özünün Cənubi Qafqazdakı ticari mənafeələrini hədəfə almış olur.

İkincisi, Parisin Orta Asiyaya artan marağı, xüsusən Qazaxıstanın yalnız yerüstü nəqliyyatla daşına bilən uran ehtiyatlarının nəqli məsələsində Fransa üçün Azərbaycan açar ölkədir. Makron rejimi və Senatının səbətsiz gedişləri ucbatından Parisin özünün çıxılmaz vəziyyətə düşəcə-

Fransa ilə diplomatik əlaqələr kəsilə bilər - senatın qərəzli qətnaməsi təsdiqlənərsə...

Bəhruz Məhərrəmov: "Bu kağız parçası Parisin Qafqaz siyasətinin iflasının göstəricisidir"

Sona Əliyeva: "Müstəmləkələrinin hamısı Fransanın boynunun ardına tərs şapalaq ilişdirərək onu "qara qitə"dən qovdu"

Elxan Şahinoğlu: "Niyə Fransanın ən böyük şirkətlərindən biri Azərbaycanda gəlir əldə etməlidir?"

yi şübhə doğurmur. Bu gün Fransanın mövcud olmayan separatçı bir rejimin adını rəsmi sənədlərə salması, dövlətlərin ərazi bütövlüyü və sərhəd toxunulmazlığı prinsipləri başda olmaqla, beynəlxalq hüquqa açıq hörmətsizlikdir. Hətta Ermənistanın özünün Azərbaycanın yaratdığı yeni reallıqla barışdığı, sülh prosesində Qarabağ məsələsinə toxunmayaraq, belə bir problemin qalmadığını etiraf etdiyi halda Fransanın bu vəziyyətlə barışmaması qəbulolunmaz absurddur.

Digər tərəfdən, Fransa bu kimi cəhdləri ilə Ermənistan və Azərbaycan arasında sülh perspektivlərinə kölgə salmaqla özünün beynəlxalq hüquq düşməni-militar neoimperialist siyasətini bir daha ifşa edir. Beləliklə, Paris adət etdiyi formada global subyektlərə beynəlxalq hüquq, sülh və bəşəri dəyərlər barədə müəssisələr oxumaq, onlar qarşısında tələblər səsləndirmək haqqına sahib olmadığını elə özü etiraf etmiş olur. Bu, çox böyük bir uğursuzluqdur və Makron rejiminin Fransaya vurduğu ən böyük zərbələrdən biridir. Xüsusən nəzərə alaq ki, Afrikada ardıcıl fiaskoların

ardınca Qafqazda da köklü məğlubiyyət Fransa üçün ciddi itkilər yaradır və düşüncə dünyəliyinin kökündə də məhz Parisin iştirak vəziyyəti və əsassız siyasi kursu dayanır".

Sabiq deputat, siyasi şərhçi Sona Əliyeva diqqətimizə çatdırdı ki, Fransa Emmanuel Makronun prezidentliyi dövründə nəinki Cənubi Qafqazda, o cümlədən, yüzillərdir hökm sürüb at oynatdığı Afrikada da nüfuzunu itirdi: "Müstəmləkələrinin hamısı Fransanın boynunun ardına tərs şapalaq ilişdirərək onu "qara qitə"dən qovdu. Elə Avropada da Fransanın nüfuzu ciddi şəkildə zədələndi. Məhz Makronun hakimiyyəti dövründə Fransada islamofobiya gücləndi. Türkiyə və Azərbaycanla münasibətlər daha da pisləşdi. Fransa diplomatiya beynəlxalq hüquq, sülh və bəşəri dəyərlər barədə müəssisələr oxumaq, onlar qarşısında tələblər səsləndirmək haqqına sahib olmadığını elə özü etiraf etmiş olur. Bu, çox böyük bir uğursuzluqdur və Makron rejiminin Fransaya vurduğu ən böyük zərbələrdən biridir. Xüsusən nəzərə alaq ki, Afrikada ardıcıl fiaskoların

Fransa həmişə erməni-pərəst mövqeyi ilə seçilib. Azərbaycana qarşı ikili standartlar indi bu Avropa ölkəsində pik həddə çatıb. Özünü mədəniyyət beşiyi adlandıran ölkə Azərbaycana qarşı qisasını heykəllərdən, mədəniyyət nümunə-

lərindən çıxır. Yeni rəsmi Paris hazırda bu qədər gücsüz və dişsizdir. Bu da Makronun yarıtmaz siyasətinin nəticəsidir. Azərbaycan Fransanı Cənubi Qafqazdan vurub çıxardı. Cənab Prezidentin düşünülmüş və uzaqgörən siyasəti fransızları Cənubi Qafqaz siyasətinə "fransız" qoydu. İndi Fransada vəziyyət, belə demək mümkündürsə, ruscadır. Düşükləri bataqlıqdan çıxarmaqla, artıq bölgədə yeni vəziyyət formalaşmışdır. Azərbaycan qalib ölkədir və onunla diqqətli dəniz danışmaq olmaz. Bir sözlə, prezident Əliyev fransalı həmkarını diplomatik masada mat qoyub. İndi Paris Bakı ilə vəziyyəti düzəltməyə, növbəti partiyalarda heç olmasa pat vəziyyətinə razılaşmağa çalışır. Amma bu mümkün olmayacaq. Azərbaycan indiki məqamda Fransa ilə diplomatik münasibətləri tamamilə kəsmək fikrində deyil. Biz Fransadan fərqli olaraq radikal diplomatiyadan uzağıq. Amma Fransa Azərbaycana qarşı təcavüzatları davam etdirərsə, o zaman onun Cənubi Qafqazla bağlı bütün gedişləri rəsmi Bakı tərəfindən bloklanacaq".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Azərbaycan tərəfinə analoji qərar qəbul etməsinin tərəfdarıdır:

"Fransa Azərbaycana qarşı çirkin siyasətini davam etdirir. II Qarabağ müharibəsi və ondan sonrakı dövrdə bu siyasətindən əl çəkməyib, korrekte etməyib. Fransa Senatında Azərbaycan əleyhinə sənədin qəbulu gözlənilən idi. Əvvəllər də bu kimi mənasız sənədlər qəbul edilirdi. Fransanın bu cür qətnamələr qəbul etməsi ölkələrarası əməkdaşlığı aşağı səviyyəyə endirəcək.

Əgər Fransa bizə qarşı çirkin edib. Amma Avropa İttifaqında Azərbaycanın dostları da var ki, əməkdaşlığı davam etdirmək istəyirlər. Fransa Senatının bu qətnaməsindən sonra mənə, Azərbaycan Parlamentində adekvat müzakirələrin aparılmasına və senatın bu qərarına qarşı hər hansı bir sənədin qəbul edilməsinə ehtiyac var. Mənə, Fransa ilə iqtisadi münasibətlərə də yenidən baxmaq lazımdır. Fransanın "Total Energies" şirkəti Abşeron yatağında böyük paya sahibdir. Biz bu məsələyə də yenidən baxmalıyıq.

Bizim Fransadan asılılığımız yoxdur. Fransa çox çalışacaq ki, Avropa İttifaqı da, Avropa Parlamenti də ölkəmizə qarşı hər hansı bir qətnamə qəbul etsin. Zəhmət Avropa Parlamenti əleyhimizə bir neçə qətnamə qəbul

təbliğatını aparırsa, bizə qarşı hər hansı bir sanksiya tətbiq etmək istəyirsə, niyə Fransanın ən böyük şirkətlərindən biri Azərbaycanda gəlir əldə etməlidir?"

□ Cəvansir ABBASLI, "Yeni Məsəlat"

OPEC 2025-ci il üçün global neft tələbatı üzrə proqnozunu açıqladı

Neft ixrac Edən Ölkələr Təşkilatı (OPEC) Azərbaycanda gələn 2025-ci il üçün ortalama gündəlik global neft tələbatı üzrə proqnozunu açıqlayıb.

Bu barədə "APA-Economics" OPEC-in aylıq hesabatına istinadən xəbər verir.

Proqnoza əsasən, gələn il qeyd olunan göstəricinin 106,21 mln. barel olacağı proqnozaşdırılır, bu da 2024-cü ilin proqnoz göstəricisi ilə müqayisədə 1,85 mln. barel çoxdur.

OPEC bu il üçün global neft tələbatının 104,36 mln. barel (proqnoz dəyişməyib) səviyyəsində olacağını proqnozlaşdırır, bu da 2023-cü ilin proqnoz göstəricisi ilə müqayisədə 2,25 mln. barel artım deməkdir (proqnoz dəyişməyib).

Hesabata əsasən, ötən il global gündəlik neft tələbatı 102,11 mln. barel səviyyəsində olub (proqnoz dəyişməyib), bu da öncəki proqnoz göstəricisinə bərabərdir. 2023-cü ildə neft tələbatının artım tempi 2,46 mln. barel təşkil edib.

Qeyd edək ki, OPEC məlumatlarına əsasən, 2022-ci ildə global gündəlik neft tələbatı 99,66 mln. barel səviyyəsində olub. Belə ki, 2022-ci ildə neft tələbatının artım tempi 2,74 mln. barel təşkil edib.

Xatırladaq ki, 2021-ci ildə global gündəlik neft tələbatının artım tempi 5,74 mln. barel təşkil edib, global gündəlik neft tələbatı 96,92 mln. barel səviyyəsində olub. 2020-ci ildə global gündəlik neft tələbatı 91,13 mln. barel olub.

Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş 300 minədək azərbaycanlının öz dədə-baba yurdlarına qaytarılması məsələsi dövlətimizin prioritetləri sırasındadır. Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2022-ci ilin son ayında Qərbi Azərbaycan İcmasının ofisində keçirdiyi görüşdə bir sıra hədəfləri elan etməsinin ardınca Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasının təsdiqlənməsi, həmçinin qərbi azərbaycanlıların ləyaqətli qayıdışının təmin edilməsi istiqamətində bütün istiqamətlərdə aparılan fəaliyyət heç şübhəsiz ki, həmvətənlərimizin təbii haqqına qovuşmasınadək davam etdiriləcək. Ermənistandakı narahatlıqlar da həm də yüz minlərlə azərbaycanlının öz evlərinə qayıdışının baş verəcəyinə göstərir. Amma hələ ki qarşı tərəf buna müxtəlif bəhanələrlə müqavimət göstərməkdədir. Azərbaycanın dövlət başçısı dərhlərlə xarici ölkə rəsmiləri ilə danışıqlarda könüllü köç etmiş Qarabağ ermənilərinin qayıdışını önə çəkməyə çalışanlara 1988-89-cu illərdə 300 min azərbaycanlının ən ağır şərtlər altında deportasiya olunduğunu xatırladı və onların təbii haqqının bərpa olunmasını zəruri saydığını bildirib.

Azərbaycanın Xankəndi şəhərində də bərpa-quruculuq işləri sürətlə davam etdirilir. Prezident İlham Əliyev Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə müraciətində bildirmişdi ki, 2024-cü ildə bir neçə yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünlər, qaçqınlar qaydacaqlar. "Bu müjdəni mən bu gün onlara vermək istəyirəm və bildirmək istəyirəm ki, il ərzində Kerkicahan, Malibəyli, Turşsu kəndləri tam bərpa edilib keçmiş köçkünlərin sərəncamına veriləcək. Eyni zamanda il ərzində Xocalı və Xankəndi sakinləri də öz evlərinə qaydacaqlar", - Azərbaycan Prezidenti xoş müjdə vermişdi.

Paralel qaydada hesab olunur ki, Xankəndi və digər şəhər və kəndlərin sakinləri ilə yanaşı, qərbi azərbaycanlılar da öz yurdlarına qayıdanadək Xankəndi, həmçinin digər yaşayış məntəqələrində yerləşdirilə bilər. Ancaq digər yanaşma da var. Bugünlərdə İctimai Televiziyanın efirində prezidentliyə namizədlərin təşviqatına start verilib. Namizədlərdən Zəhid Oruc, Fazil Mustafa, Razi Nurullayev, Elşad Musayev, Fuad Əliyev, həmçinin Prezident İlham Əliyevin səlahiyyətli nümayəndəsi Tahir Budaqov, Qüdrət Həsənzadə, Elçin Mirzəbəyli deyirmi masa formatında çıxış edərək öz fikirlərini səsləndiriblər.

Prezidentliyə namizədlərin ilk debatında Elçin Mirzəbəyli bildirib ki, gələcəkdə milli zəmində qarşıdurmaların baş verməməsi üçün ermənilərin Ermənistanında, azərbaycanlıların Azərbaycanda yaşaması istiqamətində rəsmi İrəvan və beynəlxalq tərəfdaşlarla danışıqlar aparılmalıdır. Ermənistanın ötən əsrdə dövlət səviyyəsində azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə və soyqırımı siyasəti

həyata keçirdiyini, Qərbi Azərbaycan ərazisindən soydaşlarımızı zorakı yolla deportasiya etdiyini diqqətə çatdıran səlahiyyətli nümayəndə indiki şəraitdə ermənilərə etimad göstərməyin qeyri-mümkün olduğunu vurğulayıb. O, bu istiqamətdə bir sıra addımlar atılmasının zəruriliyini dilə gətirib. Bildirib ki, Xankəndidən olan 16 min məcburi köçkünlə yanaşı, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan soydaşlarımız da öz tarixi torpaqlarına qayıdana qədər Xankəndi şəhərində, eləcə də ermənilərin köçüb getdiyi bir sıra yaşayış məntəqələrində köçürülsünlər.

İrəli sürülən bu təkliflə bağlı deputat Sahib Aliyev bildirib ki, vaxtilə Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan soydaşlarımız yanlışlıqla Qarabağda və ətraf rayonlarda məskunlaşdırılmayıb: "Buna səbəb həmin dövrdə milli hisslərdən uzaq şəxslərin Azərbaycana rəhbərlik etməsi olub. Mənim nəzərimdə mühit itkisi torpaq itkisindən heç də az ağırlı itki deyil. Qərbi Azərbaycanda etnik təmizləməyə uğrayanlar, sadəcə, torpaq itkisi ilə deyil, həm də mühit itkisi ilə üzvləşiblər. Əgər söhbət Göyçə mahalından gedərsə, bu, elə bir mühit itkisidir ki, orada Aşıq Ələsgər kimi dühalar yetişib. Eyni zamanda İrəvan ziyalı mühiti, Zəngəzur, Ağbaba, Dərələyəz mühitləri var. Bunlar hər bir xalqın potensialının formalaşmasında çox mühüm rol oynayan dəyər mənbələridir. Ona görə də zamanında o insanlar etnik təmizləmə ilə üzvləşərkən Azərbaycana rəhbərlik edən, lakin milli hisslərdən uzaq olan şəxslər həmin insanları o mühit prinsipi ilə Qarabağda məskunlaşdırmalı idilər. Lakin çox təəssüflər olsun ki, bu, baş vermədi". **S.Aliyev Medianews.az-a deyib ki, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunanlar öz torpaqlarına, öz yurdlarına qayıtmalıdır:** "Bir qədər

Qərbi azərbaycanlılar Xankəndinə köçürülmə təklifinə nə deyir? - açıqlama

Əziz Ələkbərli: "Qərbi Azərbaycan qaçqınlarının bir hissəsi 1992-ci ildə Azərbaycan hökuməti tərəfindən məhz həmin ərazilərə - Hadrutun, Ağdərənin, Xocalının kəndlərinə köçürülmüşdülər..."

əvvəl qeyd etdiyim o mühitin itməməsi üçün Qarabağda məskunlaşma zamanında baş verməli idi. Bu nöqtəyi-nəzərdən mən Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan soydaşlarımızın kompakt şəkildə yerləşdirilməsinə müsbət yanaşıram. Amma məsələ burasındadır ki, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunanlar öz torpaqlarına, öz yurdlarına qayıtmalıdır. Behs etdiyim o mühiti yenidən tarixi torpaqlarımızda dirçəltməlidirlər. O torpaqlara bağlı olanların ilk növbədə istəkləri bundan ibarətdir. Müzəffər Ali Baş Komandanımızın da vurğuladığı kimi, biz o torpaqlara mütləq qayıdacağıq. Haylarla və ermənilərlə, yəni həyalaşmış türklərlə azərbaycanlılar birgə yaşaya bilərlər. Hazırda bir çox ölkələrdə, eləcə də qonşu Gürcüstanda da bir yerdə yaşayırlar. Ümid edirik ki, o toplum yoluxdurulduqları ultra millətçilik xəstəliyindən xilas olacaq və bu birgəyaşayışın qaçılmazlığını anlayacaqlar".

Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri, millət vəkili Əziz Ələkbərli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, son iki əsr ərzində indiki Ermənistan ərazisindən qovulmuş azərbaycanlıların öz yurdlarına qayıtmalarına şərait yaradılması və oraya qayıtdıqdan sonra onların fərdi və kollektiv hüquqlarının təmin edilməsi

Qərbi Azərbaycan İcmasının əsas hədəfidir: "Bu hədəfə çatmaq üçün icmanın həyata keçirəcəyi fəaliyyətin əsas məqsəd və prinsipləri, hazırlıq və icra tədbirlərini ehtiva edən çərçivə sənədi - Qayıdış Konsepsiyası var. Bu, İcmamızın və onun üzvlərinin dəyişməz xəttidir. Lakin bu, o insanların, o cümlədən sonuncu deportasiya - 1987-1991-ci illərdə erməni millətçiləri tərəfindən doğma ocaqlarından qovulmuş Qərbi Azərbaycan qaçqınlarının öz evlərinə qayıdana qədərki fəaliyyətini heç bir halda məhdudlaşdırmır. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı kimi, onlar da yaşayış, iş yeri seçimində azaddırlar və bu mənada Qərbi Azərbaycana qayıdana qədər işğaldan azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur torpaqlarının hər hansı bir kəndində, şəhərində, o cümlədən Xankəndidə yaşamaq istəyində ola bilərlər. Qalan məsələlər isə artıq dövlətin işidir. Bilirsiniz ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərə insanlarımızın qayıdışı ilə bağlı dövlətin müvafiq komissiyası var və bu iş həmin komissiya tərəfindən sistemli şəkildə həyata keçirilir. Mən yenə təkrar edirəm, həmin ərazilərə qərbi azərbaycanlılardan da kimlərsə köçməsi onların Qərbi Azərbaycana qayıdış istəyindən imtina etməsi kimi başa düşülməməlidir. Şübhə etmərəm ki, bu məsələni səslən-

dirənlər də məhz belə düşüncə. Prezidentliyə namizədlərin ilk debatında E.Mirzəbəyli də elə belə deyib: "Xankəndidən olan 16 min məcburi köçkünlə yanaşı, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunan soydaşlarımız da öz tarixi torpaqlarına qayıdana qədər Xankəndi şəhərində, eləcə də ermənilərin köçüb getdiyi bir sıra yaşayış məntəqələrində köçürülsünlər". **Ə.Ələkbərli onu da xatırladı ki, Qərbi Azərbaycan qaçqınlarının bir hissəsi 1992-ci ildə Azərbaycan hökuməti tərəfindən məhz həmin ərazilərə - Hadrutun, Ağdərənin, Xocalının kəndlərinə köçürülmüşdülər, həm də müharibənin getdiyi vaxt, təhlükəsizlikləri təmin olunmadan və bir müddət o kəndlərdə yaşadıqdan sonra ermənilər tərəfindən oradan da qovulmuş və qaçqın talelərinə bir də məcburi köçkün taleyi yazılmışdı:** "Bu mənada da onların həmin kəndlərə qayıtmaq istəyi başa düşüləndir. Bugünlərdə cənab Prezident də çıxışında qeyd etdi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərə tək qarabağlılar yox, digər bölgələrin insanları da köçə bilər".

Əslən Qərbi Azərbaycanın Amasiya (Ağbaba və Şorəyil mahallarını əhatə edir. Əhalinin 95 faizi Azərbaycan türklərindən ibarət olub-red.) rayonunun Çaxmaq kən-

dindən olan professor Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, seçklərlə bağlı keçirilən debatlar da bir müzakirədir və həm Qarabağın ermənilərdən boşalan məntəqələrinə, həm də Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı məsələlərdə son dərəcə ehtiyatlı olmaq lazımdır: "Həm də prezidentliyə namizədlərin dilindən səsləndirilən fikirləri yalnız daxili auditoriya dinləmir. Qərbi azərbaycanlıların öz tarixi vətənlərinə geri dönüşü ilə

bağlı Azərbaycan dövlətinin artıq belli siyasəti var və bu əhalinin beynəlxalq haqlarının təmin olunması istiqamətində konseptual əsaslara söykənən bir siyasətdir. Belə olan halda bu əhalinin Qarabağa köçürülməsi bizi əsas hədəfdən yayındırmazmı?" **Q.Çaxmaqlı digər məqama da toxundu:** "Ayrıca Qərbi Azərbaycandan olan əhali öz kəndinə, şəhərinə qayıtmaq istəyir, onun indiki halda məskunlaşma dərdi yoxdur. Məsələn, Xızıdan, Mehdiabaddan və yaxud başqa bir yerdən bu əhalinin çıxarılıb Qarabağda yerləşdirilməsi bizə nə verir? Belə ola bilər ki, Qərbi Azərbaycan kökənli hər hansı vətəndaş digər Azərbaycan vətəndaşları kimi Qarabağın hər hansı yerində köçüb yaşaya bilər və bu haqq bütün əhalimizə aiddir. Son müsahibəsində Prezident İlham Əliyev də bunu dilə gətirdi. Məncə, Qarabağın hər hansı bir yerində məskunlaşmanı Qərbi Azərbaycan faktoru ilə əlaqələndirmək yanlışdır və siyasi olaraq da düzgün addım deyil..."

Q.Çaxmaqlı onu da qeyd etdi ki, ona seçim imkanı təklif edilse, Xankəndinə yox, Qərbi Azərbaycana qayıtmaq istəyər: "Bu işi o biri işə qarışdırmaq düzgün deyil".

□ **Elşad PASASOY, "Yeni Müsavat"**

Qazaxistan Azərbaycanla Bakı-Supsa kəməri vasitəsilə neftin nəqli barəsində danışıqlar aparır. Qazaxistanın Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, Qazaxistan tərəfi Azərbaycanla Bakı-Supsa vasitəsilə ildə 3 milyon tona qədər neft nəql etmək barədə danışıqlar aparır.

Xatırladaq ki, hazırda Azərbaycan tərəfi Bakı-Supsa kəməridən demək olar ki, istifadə etmir. Kəmərin fəaliyyəti tam dondurulmayıb, hazır vəziyyətdədir və istənilən an istifadə oluna bilər. Bu kəmərlə neft bir ay öncədən təqdim olunan sifarişlər əsasında (sifarişlərin olduğu halda) həyata keçirilir.

Bundan başqa, Qazaxistanın Energetika Nazirliyi onu da bildirib ki, Qazaxistan 2024-cü ildə Bakı-Tiflis-Ceyhan kəməri (BTC) ilə 1,5 milyon ton neft nəql etməyi planlaşdırır.

"Kaztransoil" şirkətinin məlumatına görə, ötən il Qazaxistan neftinin Aktau limanından ixracı 3 milyon 376 min ton təşkil edib ki, bu da 2022-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 1 milyon 108 min ton və ya 49 faizə yaxın çoxdur.

Qazaxistan neftinin Aktau limanından ixrac üçün nəqlinin həcmnin artması Bakı limanı istiqaməti üzrə daşınan xammalın həcmnin 205 miltondan 1 milyon 392 min tona, yəni 2022-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə 5,5 dəfə artması ilə bağlıdır. O cümlədən Bakı limanı istiqaməti üzrə "Tengiz" yatağından 1 milyon 57 min ton neft göndərilib.

Qeyd edək ki, Qazaxistan neftinin daha çox hissəsinin Azərbaycan üzərindən nəqlinin təşkili 2022-ci ildə Rusiyanın Ukraynaya hücumundan sonra aktuallaşıb. Qərbin ağır sanksiyaları ilə üzleşən Rusiya həmin il Qazaxistan neftinin əsas ixrac yolu olan Xəzər Boru Kəməri Konsorsiumuna məxsus kəmərlə nəqli dəfələrlə dayandırıb. Hər dəfə başqa bir bəhanə gətirilsə də, Moskvanın öz neftinin alışımdan imtina edən Qərbi cezalandırmaq üçün Qazaxistan neftinin də dünya bazarına yolunu bağlamağa çalışdığı aydın görünürdü. Bu şəraitdə Qazaxistan alternativ yollar axtarmağa başladı. Bu sahədə seçim imkanları məhdudduğuna görə Azərbaycan üzərindən daşımalarn artırılması yeganə çıxış yoluna çevrildi.

2022-ci ilin avqustunda Qazaxistan prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Transxəzər dəhlizi ilə neft nəqlinin artırılması barədə göstəriş verdi. Bu göstərişə uyğun olaraq, "KazMunayQaz" və SOCAR arasında Bakı-Tiflis-Ceyhan kəməri ilə "Tengiz" yatağından hasil edilən ildə 1,5 milyon ton neftin nəqlini nəzərdə tutan saziş imzalanıb.

2023-cü ilin yayında Ukrayna, öz limanlarının Rusiya tərəfindən vəhşicəsinə bombalanmasına cavab olaraq Qara dəniz sahilindəki Novorossiysk limanına zərbələr endirdi. Bu, Astana üçün öz neftinin nəql marşrutlarını şəxələndirmək üçün daha bir siqnal oldu. Nəzərə alsaq ki, öl-

Qazaxistanın Bakı-Supsa kəmərinə üç milyon tonluq marağı - Azərbaycan nə qazanacaq...

İlham Şaban: "BTC Qazaxistan nefti ilə doldurulmazdan əvvəl onun tərkibi daha keyfiyyətli Azərbaycan neftinə uyğunlaşdırılmalıdır"

kədə neft hasilatı ildən-ilə artır, o zaman əlavə marşrutların həm də artan həcmə baxımından zəruri olduğunu deyə bilərik.

Qazaxistanın Energetika Nazirliyinin məlumatına görə, ölkə 2024-cü ildə 90,3 milyon ton neft hasil etməyi planlaşdırır. Energetika naziri Almasadın Satkaliyevin verdiyi məlumata görə, 2023-cü ildə respublikada neft hasilatının həcmi təxminən 90 milyon ton təşkil edib. Onun sözlərinə görə, ilkin olaraq 2024-cü ildə təxminən 92-93 milyon ton neft hasil edilməsi planlaşdırılırdı. Plandan kənara çıxma iri neft və qaz hasilatı müəssisələrinə aparılan təmir işləri, eləcə də ölkənin OPEC+ sazişi üzrə öhdəlikləri ilə bağlıdır.

Qazaxistanı Azərbaycan üzərindən nəqlə yönəldən daha bir amil Novorossiysk limanının dəyişən iqlim şərtlərinə uyğun olmamasıdır. Belə ki, qlobal iqlim dəyişikliyinə təsiri ilə Qara dənizin Rusiya hissəsində payız-qış mövsümündə tufanların sayı dəfələrlə artıb. Novorossiysk limanının sahil ərazilərinin belə havada tankerlərə neft yüklənməsi üçün əlverişli olmaması səbəbindən limandan neft ixracı tez-tez dayandırılır. 2023-cü ilin noyabrında bu amilə görə Novorossiyskdən neft ixracı 12 gün mümkün olmayıb. Bu il yanvarın 14-dən eyni səbəbdən limandan neft yükləmələri dayandırılıb, hələ də bərpa olunmayıb. Bu isə əsas gəlir mənbəyi neft olan Qazaxistan üçün qətiyyətlə arzuolunan deyil.

Məlumdur ki, Qazaxistanın dünya bazarında göndərdiyi neftin 90 faizə yaxını məhz Novorossiyskdən yüklənir. 2023-cü ildə CPC-nin Novorossiyskdən dünya bazarına göndərdiyi neftin 56,05 milyon tonu (2022-ci ildə 53 milyon ton) Qazaxistana, 7,42 milyon ton Rusiyaya məxsus olub. Ötən il CPC boru kəməri sistemində ən böyük neft həcmi Qazaxistanın Tengiz, Karaçaqanak, Kaşaqan yataqlarından müvafiq olaraq 27,46 milyon ton, 9,62 milyon ton və 17,9 milyon ton olmaqla göndərilib.

Qazaxistanın dənizlə neft ixracı hələlik yalnız Aktau limanından mümkündür. Bu limanın illik neft ötürmək imkanı 9,5 milyon ton təşkil edir. Ukraynada müharibə başlayan dan sonra Astana diqqəti Bakı-Tiflis-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinə yönəltdi. Bu kəmərin illik ötürücülük gücü 60 milyon ton təşkil edir. Hazırda onun yarısından istifadə olunur. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ötən il magistral neft kəmərləri

ilə 39 milyon 753,2 min ton neft nəql edilib ki, bu da illik müqayisədə 5,2 faiz çoxdur. Nəqləmənin 75,9 faizi BTC ilə həyata keçirilib və ötən il ərzində bu kəmərlə vasitəsilə 30 miyion 191,6 min ton neft ötürülüb ki, bu da illik müqayisədə 1,49 faiz çoxdur. Hesabat dövrü ərzində BTC kəməri ilə nəql edilmiş neftin 82,6 faizini və ya 24 milyon 950,9 min tonunu Azərbaycanda hasil edilən neft, 17,4 gaizini və ya 5 milyon 240,7 min tonunu (2,7 faiz artım) isə Türkmənistan və Qazaxistandan daxil olan neft təşkil edib. Göründüyü kimi, BTC ilə illik 30 milyon ton əlavə neft nəqli imkanı var.

Bakı-Supsa (Qərb İxrac Boru Kəməri) neft kəməri 1999-cu ildə istifadəyə verilib. Kəmərlə Bakı yaxınlığındakı Səngəçal terminalından başlayaraq Azərbaycandan və Gürcüstandan keçməklə Qara dənizin Gürcüstan sahilindəki Supsa terminalına qədər uzanır. Bu boru kəmərinin uzunluğu 829 kilometrdir.

Kəmərlə Azərbaycanın Azəri-Çıraq-Günəşli yatağından çıxarılan neftin nəqli üçün tikilib. Sahibi yatağı istismar

edən Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkətidir (ABƏŞ). Kəmərin operatoru olan bp şirkətinin verdiyi məlumata görə, 2023-cü ilin ilk altı ayı ərzində Qərb İxrac Boru Kəməri marşrutu vasitəsilə təxminən 1 milyon barel neft ixrac edilib. Kəmərin illik ötürücülük gücü 5,1 milyon bareldir.

BTC ilə nəql imkanı olduğu halda Qazaxistanın məhz bu kəmərlə maraqlı göstərməsi maraqlıdır. Bəzi məlumatlara görə, Qazaxistan neftinin alıcıları üçün neftin Qara dəniz limanları ilə ixracı daha səmərəli olduğuna görə Astana bu variantı üstünlük verir.

Lakin enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban bildirir ki, Bakı-Supsanı səmərəli edən daha mühüm amil Qazaxistan neftinin tərkibi ilə bağlıdır: "Məlum olduğu kimi, Qazaxistan neftini Azərbaycan üzərindən nəql etmək üçün onu bir neçə dəfə müxtəlif nəqliyyat vasitələrinə yükləyir. Əvvəlcə dəmir yolu ilə çənlərlə Aktau və ya Kurik limanlarına çatdırılır, sonra tankerlərə, sonra isə tankerlərdən Səngəçaldakı boru kəmərlərinə yükləyir. Bu isə əla-

OPEC Azərbaycanda bu il üçün neft hasilatı proqnozunu artırıb

Neft İxrac Edən Ölkələr Təşkilatı (OPEC) Azərbaycanda 2025-ci il üçün ortalama gündəlik neft və digər maye karbohidrogenlərin hasilatı üzrə proqnozunu açıqlayıb. Bu barədə "APA-Economics" OPEC-in aylıq hesabatına istinadən xəbər verir.

OPEC-in proqnozuna əsasən, ölkədə 2025-ci ildə ortalama gündəlik neft və digər maye karbohidrogenlərin hasilatının 10 min barel artacağı və təqribən 700 min barel səviyyəsində olacağı ehtimal olunur.

Təşkilat 2024-cü il üçün Azərbaycanın maye tədarükünün təqribən 20 min barel artacağını (öncəki proqnoz - 20 min barel artım) və orta hesabla 700 min barel olacağını proqnozlaşdırır.

Qeyd olunur ki, artımın qismən "Şahdəniz", "Abşeron" və "Ümid-Babək" qaz-kondensat layihələrinin əldə ediləcəyi proqnozlaşdırılır. "Azəri-Çıraq-Günəşli" yataqlarından hasilat da bu il yeni platformanın hesabına artmalıdır.

OPEC-in hesabatına görə, 2023-cü ildə ölkədə ortalama gündəlik neft və digər maye karbohidrogenlərin hasilatı təqribən 700 min barel səviyyəsində olub. Bu da illik müqayisədə 40 min barel azalma deməkdir və öncəki artım tempi üzrə proqnoz göstəricidən təxminən 11 min barel çoxdur.

və xərclər yaradır. Qazaxistan nefti Novorossiyskə gətirildikdən sonra Rusiya nefti ilə qarışdırılır və CPC Blend brendi ilə qarışıq kimi satılır. Lakin Azərbaycan neftinin tədarükçüləri üçün xammalın keyfiyyət fərqi görə onu Qazaxistan nefti ilə qarışdırmaq sərfəli deyil. Neftin boru kəməri ilə vurulması üçün BTC səhmdarlarına kimyəvi xüsusiyyətlərinə görə Azərbaycan neftinə yaxın dəqiq neft növü lazımdır. Lakin Qazaxistan nefti ilə bağlı böyük problem var, ilk növbədə onun yüksək kükürlü "qara qızıl" növlərinə aid olması ilə bağlıdır. Əgər onun BTC-də həcmi daha çox olarsa, o zaman alıcıların Ceyhanda alacağı son məhsulun dəyəri aşağı qiymətləndiriləcək.

Ekspert bildirir ki, BTC Qazaxistan nefti ilə doldurulmazdan əvvəl onun tərkibi daha keyfiyyətli Azərbaycan neftinə uyğunlaşdırılmalıdır. Yeni Qazaxistan ərazisində artıq kü-

kürd neftdən təmizlənməlidir. "Kaşaqan" yatağından hasil edilən neftin tərkibində təkə kükürd deyil, həm də böyük həcmdə hidrogen var. Buna görə də qazax neftindən artıq komponentlərin çıxarılması isə əlavə xərçədir. Bütün bunlar isə Qazaxistan neftini ayrıca boru kəməri ilə nəqlini daha sərfəli edir.

İ.Şaban onu da bildirir ki, Qazaxistan Azərbaycan üzərindən daha çox neft nəql edəcəyini elan etsə də, 2023-cü ildə Aktau limanından yüklənən neftin əsas hissəsi yenə də Rusiyanın Mahaçqala limanı üzərindən dünya bazarına yola salınıb: "2022-ci ildən Bakı-Supsa ilə neft nəqli barədə danışıqlar, amma ortada heç memorandum səviyyəsində belə razılaşma yoxdur. Bu baxımdan, konkret müqavilələr olmadan açıqlanan məlumatlar elə məlumat olaraq qalacaq".

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Qırmızı ləçək qızlar

Zamin HACI
zaminhaci@gmail.com

“Aqora” analitik mərkəzi təzəlikcə məktəblilər arasında sosioloji sorğunun nəticələrini açıqlamışdı. Sorğu xüsusilə də ibtidai siniflər arasında keçirilməsinə görə maraqlıdır, çünki yuxarı siniflərdə uşaqlar bir növ hiyləgərliklər, donanırlar, balacalar isə səmimi olurlar, ürəklərindən keçəni deyirlər. Sorğu “böyüyəndə hansı peşəni seçmək istəyirsiniz?” sualıyla keçirilmişdir. Təbii ki, bizdə uşaqlara adətən iki sual verilir, biri budur, o biri də “atamı çox sevirsen, yoxsa anamı” şəklindədir. Fantaziyalarımız bundan o yana getmir.

Elə uşaqlarımızın cavabları da vəziyyətimizə yaxşı işıq salır. Soruşulan məktəblilərin (861 nəfərə sual verilib) böyük hissəsi polis olmaq arzusunu dilə gətirmişdir - 189 nəfər. Digər yerlərdə müəllim, hərbi, həkim olmaq istəyənlər gəlirdi. Hətta 1 nəfər pilot da tapılmışdır. 5 futbolçu, 8 yanğınsöndürən və sairə. Deyəsən, orada heç jurnalist olmaq istəyən tapılmayıb, bunu alqışlayıram. Perspektivi olmayan işdir, neyləsinlər?

İnşallah, yaxın gələcəyimiz sarıdan ürəyimiz sakitdir. Müəllimlər repertorluğunu edəcək, həkimlər verilmiş çıxacaq, əsgərlər səngərdə, polis də asayışın keşiyində duracaqdır. Ta xoşbəxtlik üçün nə lazımdır? Heç nə. Hərtərəfli sakitlikdir. Bircə mən Zahid Oruc tərəfdarlarının seçki prosesində sükutu pozacağından ehtiyat edirem.

Təzəlikcə İslamda yer yarıldı, vulkan lavası püsürdü. Sözüün əsl mənasında torpaq cırıq-cırıq olmuşdu. Lavanın qabağını kəsmək üçün hasar qayırmışdılar, xeyri olmadı.

Bu yana baxsaq, İran Pakistana raket atıb, ölənlər var. Amerika ilə İngiltərə də Yəmənə husilərin təpəsinə od yağdırır. Putin Odessanı, Tramp Meksikanı, Bayden havanı qaralayır.

Ən pis addım Sakit okeandakı Nauru dövlətindən gəlib. Bunlar Tayvandakı seçkiləri tanıyıblar, səhəri gün Çinin tərəfinə keçiblər, o biri gün yenə Tayvanı dəstəkləyiblər. Açıq, dünyanın gələcəyi üçün Naurunun hərəkəti böyük təhlükə yaradır. Orada vəziyyət elədir ki, təyyarəni saxlaya bilməyəndə okeana düşür, futbol oynayanda isə top Ficiden qayıdır, ancaq Nauru mühüm məsələdir. Heç bilmirəm məktəblilərimiz arasında sorğudan necə oldu Nauruya gəlib çıxdım.

Sözü ona gətirirəm ki, naşükür olmayaq, hökumətimizin qədrini bilək. AXC-Müsavat dövrü yadımızdan çıxmayıb.

Bu arada bir mahnı eşitmişəm, istəyirəm hörmətli oxucularımız ona öz münasibətlərini bildirsən. Mahnının sözləri belədir: “Ay mənim göyçək qızım, Qırmızı ləçək qızım, Ay gözümün işığı, Evimin yaraşığı, Doqquz yaşa dolubsan, Böyük qızım olubsan, Gərək namaz qılasan, Mömin qızım olasan. Sənə çadra almışam, Bir cannama salmışam, Qızım dayan namaza” və sairə.

Uşağı doqquz yaşından etibarən çadraya bürümək nə dərəcədə doğrudur? Gec deyilmi? Sonra uşağı 12 yaşda nişanlayanları qınayırlar. Bəzən həbs edirlər. Mənim fikrimi bilmək istəyirsinizsə, yaxşı olar uşaqları bir aylığından çadraya bürüyək. Bu haqda hədis də var. Deyir bir gün kəndli molla yanına gəlir, sual edir ki, uşağı neçə yaşda döymək olar. Molla deyir əgər bu fikrə indi gəlibənsə, artıq gecdir.

Yazının sonunda ermənilərin propaqandasına nifrətim də açıqlamaq istəyirəm. Hazırda qar-qur qorarıblar, deyirlər guya 1990-cı ilin yanvarında azərbaycanlılar Bakıda erməniləri qırıb-çatıblar. Hətta yüzlərlə erməni öldürüldükdür və sair. Təmiz gopdur. Camaat evini satdı, dəyişdi, çıxdı getdi işinin dalyca. Oradakılar bəri gəldi, burdakılar o yana getdi, vəssalam. Arada cüzi miqdarda, beş-on yetim-yesirin başı ağrıdı, bu qədər. Bizim Narxozda bir müəllim vardı, Bakıda ermənidən ev almışdı, biz tələbələrden xahiş elədi, erməninin əşyalarını kamali-ədəblə yük avtomobilinə yığdıq, yola saldıq. Bu mənim dəqiq yadımdadır.

Ancaq o müəllim yenə Narxozda işləyirmi, burasını dəqiq bilmirəm.

Ukraynanın dövlətçiliyi tezliklə sual altında qalacaq. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putin bildirib. Putinin sözlərinə görə, Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin əks-hücum əməliyyatı uğursuzluğa düşər olub və belə davam edərsə, tezliklə Ukraynanın dövlətçiliyi sual altında qalacaq.

Prezident Putin Kiyevin danışıqlardan imtina etməsini tənqid edib. O qeyd edib ki, əgər Ukrayna hakimiyyəti düzgün qərar versəydi, hər şey çoxdan bitirdi.

ABŞ-ın isə Ukraynaya hərbi yardımını dayanıb. Bu barədə məlumatı ötən həftə Ağ Evin milli təhlükəsizlik üzrə koordinasiyaçı Con Kirbi brifinqdə açıqlayıb. Hərbi yardımın bərpa edilib-ətdirilməyəcəyi yaxın vaxtlarda belli olacaq.

Ukrayna ilə bağlı vəziyyətin yaxşı olmadığını NATO baş katibi Stoltenberq də iki gün öncə Davos Forumunda çıxışında deyib. O, Ukrayna döyüş meydanında vəziyyətin olduqca çətin olduğunu bəyan edib: “Ruslar indi bir çox cəbhədə həmlə edirlər. Və təbii ki, ukraynalıların keçən yay başladığı böyük hücum hamının ümid etdiyi nəticəni vermədi və biz indi Rusiyanın necə qüvvələrini topladığını, İrandan dronları necə aldığını və İranın köməyi ilə Tatarstanda öz dronlarını istehsal etmək üçün dron zavodunu qurduğunu, Şimali Koreyadan döyüş sursatı və ballistik raketlər aldığını görürük. Onlar həmçinin itkilərə qarşı yüksək dözümlülük nümayiş etdirirlər. Beləliklə, Rusiya bütövlükdə geri həmlə edir və bu, ciddi məsələdir. Biz Rusiyanı heç vaxt zəif qiymətləndirməməliyik. Mən inanıram ki, NATO müttəfiqləri Ukraynaya dəstək verməyə davam edəcək. Ukraynaya dəstək vermək xeyriyyə işi deyil, bu, bizim öz təhlükəsizliyimizə sərmayə qoymaq deməkdir. Biz Ukraynanın yanında olmağa davam etməliyik. Müəyyən bir mərhələdə Rusiya başa düşəcək ki, o, ağır bədalə ödəyir və ədalətli sülh üçün masaya oturacaq”.

Bəs prezident Vladimir Putin reallığı və gözlənilənləri dilə gətirib, yoxsa sadəcə, Ukraynanı qorxutmaq, Ukrayna ordusunda və xalqında ruh düşkünlüyü yaranması üçün verilmiş açıqlamalardır?

Putin bu açıqlamanı verdiyi gün NATO baş katibi Yens Stoltenberq də Ukrayna cəbhəsi haqda pessimist açıqlamalar verib. Bu, artıq Ukraynanın məğlubiyyətə tərk edilməsi prosesidir?

Siyasi şərhçi Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, 2022-ci ildə fevral ayında avqust ayına qədər 200 min kvadrat kilometr Ukrayna ərazisini işğal etmişdi. Avqust ayında əks-hücum keçən Ukrayna ordusu

“Ukrayna siyasi xəritədən silinə bilər” iddiasına reaksiyalar

Siyasi ekspert: “Qərb ölkələri Kiyevə yardımları artırırsa, Putinin dediyinin reallaşması baş verə bilər”

noyabr ayına qədər 78 min kvadrat kilometr qədər ərazini işğaldan azad elədi. Yəni işğal altında olan ərazinin 39 faizi azad olundu. İndi təqribən 120 min kvadrat kilometr ərazi Rusiya işğalı altındadır. Çox təəssüf ki, 2023-cü ilin əks-hücum kampaniyası uğursuz oldu və Ukrayna demək olar ki, işğal altında olan torpaqlarının təqribən 0,3 faizinə qədər hissəsini azad eləyə bildi. Bu da son dərəcə kiçik göstəricidir: “Baxmayaraq ki, keçən il və ondan öncəki il ABŞ və onun müttəfiqləri Ukraynaya kifayət qədər yüksək səviyyədə yardım etmişdilər. Təkcə ABŞ-ın hərbi yardımı 43 milyard dollardan artıq olmuşdu. Onun Avropadakı müttəfiqləri də ciddi yardımlar göstərmişdilər. Ancaq irəliləmək mümkün olmadı. İkinci əks-hücum kampaniyası uğursuz başa çatdı. İndi ABŞ rəsmiləri bəyan edirlər ki, Ukraynaya yardımlar olacaq, amma əvvəlki qədər olmayacaq. Eyni mövqeyi bir sıra Avropa dövlətləri də nümayiş etdirlər. Üstəlik, ciddi problemlər yaranıb. Amerika hökumətinin yardımını Konqresdən keçirmək mümkün olmayıb. Hiss olunur ki, ya yardım kifayət qədər azalacaq, ya da Respublikaçılar Partiyası yardımı ləngitmək üçün əllərindən gələni edəcəklər. Artıq Ukraynaya yardım ABŞ-da prezident seçkilərinin mühüm elementinə çevrilib. Seçkiabağı kampaniyada respublikaçılar bundan istifadə etməyə çalışırlar. İstifadə etmək üçün də mütləq Ukrayna uğur qazan-

Ekspert hesab edir ki, əgər Ukraynaya ciddi yardımlar olmasa, Rusiyanın Ukrayna müharibəsində istədiyinə nail olması mümkündür. Yardımlar artmalıdır, ciddi yardımlar olmalıdır: “Qərb ölkələri Ukraynaya yardımları artırırsa, Putinin dediyinin reallaşması baş verə bilər. Ukraynaya yardımlar artırılmasa, Ukraynanı çox böyük uğursuzluq gözləyir. Bu da Qərb üçün, Avropa dövlətləri üçün, eləcə də postsovet məkanı üçün ciddi problemlər yaradacaq”.

□ **Elibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Katalin Novak

Macarıstan prezidenti: “Rusiya qalib gələ bilməyəcək”

Macarıstan prezidenti Katalin Novak Rusiyanın Ukraynada qalib gələ bilməyəcəyini deyib. APA xəbər verir ki, bu barədə Macarıstan dövlət başçısı Davosda keçirilən Dünya İqtisadi Forumunda panel müzakirəsində deyib.

Moderatorun “siz necə düşünürsünüz, Ukrayna bu müharibədə qalib gələcəkmi” sualına “Mən düşünürəm ki, Rusiya qalib gələ bilməyəcək”, - deyər cavab verib.

Macarıstan prezidenti Avropada sülhün vacibliyini vurğulayıb və əlavə edib ki, onun ölkəsi Ukraynanı dəstəkləyir.

“Rusiya bu müharibədə qalib gəlməməlidir, buna imkan vermək olmaz. Ancaq təbii ki, günün sonunda regionda sülh bərqərar olmalıdır. Ukrayna “Sülh Formulu”nu təqdim edib və biz bu formulu dəstəkləyirik, bizim hədəfimiz sülhə nail olmaqdır”, - Macarıstan prezidenti deyib.

Qərbin seçki təxribatı - Bakıdan sərt reaksiya

Ekspertlər deyir ki, Zəfər seçkisinin nəticələrini heç bir halda şübhə altına almaq mümkün olmayacaq; hakimiyyət Avropa və Qərb təsisatlarının ədalətsiz müdaxiləsinə meydan verməyəcək; bəzi təşkilatlar 7 fevral seçkisinə dair rəyini indidən hazır edib...

Mikayıl Cabbarov “TikTok”un vitse-prezidenti ilə görüşdü

Azərbaycan “TikTok” şirkəti ilə əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə edib.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bunu İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov “X” sosial şəbəkəsindəki hesabında bildirib.

Nazir qeyd edib ki, Davos İqtisadi Forumu çərçivəsində “TikTok” şirkətinin vitse-prezidenti Helena Lersch (Helena Lersch) ilə görüşüb: “Görüşdə Azərbaycanda startap ekosisteminin inkişafı istiqamətində görülməli işlər, “TikTok Startap Akademiyası”nın fəaliyyəti, sosial platformaların biznesin potensialının təqdim edilməsi üçün əhəmiyyətli və əməkdaşlıq imkanları barədə fikir mübadiləsi aparılıb”.

7 fevralda keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisini müşahidə etmək, seçki öncəsi durumu öyrənmək üçün ölkəmizə xeyli sayda xarici müşahidəçi gəlib. Müxtəlif qurumları, dövlətləri təmsil edən müşahidəçilər namizədlərlə, müvafiq qurum və şəxslərlə görüşlər keçirirlər.

Bəzi Avropa təsisatları isə bütün məsələlərdə olduğu kimi, Azərbaycana qarşı qərəzli mövqelərini seçki prosesində də təkrarlayırlar.

Məsələn, Avropa Parlamenti belə bir açıqlama ilə çıxış edib ki, Azərbaycana seçki ilə əlaqədar müşahidəçi göndərməyəcəklər.

“Biz seçki prosesini izləməyəcəyik və müvafiq olaraq nə prosesin özü, nə də nəticələr barədə şərh verəcəyik”, - açıqlamada bildirilir.

Belə fon yaranırdı ki, sanki Avropa Parlamentinin gəlməsi gözlənilmiş, ancaq onlar imtina edir. Lakin məsələ heç də belə deyilmiş!

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Ayxan Hacıadə məsələyə aydınlıq gətirib. O bildirib ki, Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Avropa Parlamentinə növbədənəkar seçkilərdə müşahidəçilik üçün dəvət yolalamayıb.

Yeni bu, məhz Azərbaycanın seçimidir ki, ölkəmizə

qarşı daim qərəzli mövqe tutan avroparlament və digər bu kimi qurumlara seçkilərdə müşahidəçilik üçün dəvət göndərməyə ehtiyac görülməyib. Tamamilə haqlı addımdır.

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin açıqlamasında Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatının (ATƏT) Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosu (DTİHB), Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB), İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı (İƏT), Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT), Demokratiya və İqtisadi İnkişaf naminə Təşkilat (GUAM), Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) və Qoşulmama Hərəkatının Gənclər Təşkilatına müvafiq notalar göndərildiyi açıqlanmışdı.

Göründüyü kimi, siyahıda Avropa Parlamentinin, yaxud Avropa İttifaqının hər hansı digər strukturunun adı çəkilmir. Odu ki, rəsmi Bakıdan dəvət almayan Avropa Parlamentinin seçkiləri müşahidə etməyəcəyi barədə bəyanat verməsi haqi-

qətən məntiqsiz görünür.

Aydın görünür ki, Avropa İttifaqının Fransa kimi bəzi üzvləri və qanunverici orqan sayılan Avropa Parlamenti Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü təmin etməsi, müstəqil və heç bir kənar təsire boyun əyməyən xarici siyasəti və iqtisadi gücünün artması fonunda narazılıq keçirir.

Avropa Parlamenti anlamalıdır ki, məhz bundan əvvəl dəfələrlə təkrarlanan qərəzinə görə Azərbaycan onu fevralın 7-də keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkilərinə dəvət etməyib.

Azərbaycan xalqı fevralın 7-də öz layiqli seçimini edəcək.

Maraqlıdır, seçkini izləməyən qurumlar sonradan hansısa bəyanatlar verə bilərlərmi? Onların qərəzli mövqeləri gözləniləndirmi?

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri İlyas Hüseynov “Yeni Müasavat”-a bildirdi ki, 7 fevralda keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisi tarixi seçkidir, Zəfər seçkisidir. Növbədənəkar seçkiyə gedişlərinin səbəblərini Prezident İlham Əliyev yerli

telekanallara müsahibəsində açıqladı: “Bütün ölkə ərazisində suverenliyimizin bərpa olunmasından sonra yaranan yeni reallıqlarda keçirilən ilk seçki olacaq. O ki qaldı Avropa Parlamentinin seçkilərə münasibətinə, bu qurumun Azərbaycana qərəzli münasibəti bəllidir və biz buna alışmışıq. Qərəzli olduqları üçün də onlara dəvət göndərməyib. Azərbaycan tərəfi düzgün olaraq Avropa İttifaqına müraciət ünvanlamayıb ki, gəlib seçkini izləsinlər. Azərbaycanda keçiriləcək növbədənəkar prezident seçkisini ATƏT-in, MDB-nin, Türk Dövlətləri Təşkilatının və bir sıra digər beynəlxalq təşkilatların, həmçinin tərəfdaş dövlətlərin müşahidə missiyaları müşahidə edəcək. Artıq beynəlxalq müşahidəçilərin bir qismi Azərbaycanda fəaliyyətə başlayıblar, görüşlər keçirirlər, seçki kampaniyasının gedişini izləyirlər. Hər hansı beynəlxalq müşahidəçilər seçkini müşahidə etmək istəyirsə, əvvəlcədən ya onlar özləri Bakıya rəsmi müraciət etməlidirlər, ya da Bakıdan onlara dəvət olmalıdır. Bu prose-

dur həyata keçməyibse, qüvvələrin iştirakı təmin olunmayıb, seçki komissiyaları bərabər əsasda təşkil olunmayıb və sair. Lakin beynəlxalq təşkilatların demokratiya dəyərlərinə nə qədər uyğun olub-olmamasına dair rəy vermək doğru deyil və heç kim bu rəyi qəbul etməz. Lakin biz indidən bəzi xarici təşkilatların qərəzli ikili yanaşmalarını hiss etməkdəyik. Avropa Parlamentindən verilən açıqlama onların indidən qərəzli mövqeyini nümayiş etdirir. Azərbaycan onları dəvət etmədiyi üçün seçkini müşahidə etməkdən kənarda qalıblar, lakin açıqlama verirlər ki, Avropa Parlamenti Azərbaycanda seçkini müşahidə etməyəcək. Sanki bizi boykot edirmişlər kimi açıqlama vermələri qərəzli olduqlarını növbəti dəfə ortaya qoyur. Azərbaycanda seçki kampaniyası demokratik şəraitdə keçir və seçkilər demokratik keçiriləcək. Buna şübhə yoxdur. Ona görə də seçkinin nəticələrini də şübhə altına mümkün olmayacaq. Növbədənəkar prezident seçkisi yükəhər hansı qərəzli bəyanatlarla buna kölgə salmaq cəhdlərinin nəticəsi olmayacaq”.

Bir sıra siyasi analitiklər isə hesab edir ki, Azərbaycanda keçiriləcək növbədənəkar Prezident seçkisi ilə bağlı bəzi Qərb institutlarının rəyi seçki təyini olunan ilk günlərdən hazırlanıb. Orada nə yazılacağı məlumdur. Yazılacaq ki, seçkilər demokratik keçirilməyib, əsas siyasi

qüvvələrin iştirakı təmin olunmayıb, seçki komissiyaları bərabər əsasda təşkil olunmayıb və sair. Lakin beynəlxalq təşkilatların demokratiya dəyərlərinə nə qədər uyğun olub-olmamasına dair rəy vermək doğru deyil və heç kim bu rəyi qəbul etməz. Lakin biz indidən bəzi xarici təşkilatların qərəzli ikili yanaşmalarını hiss etməkdəyik. Avropa Parlamentindən verilən açıqlama onların indidən qərəzli mövqeyini nümayiş etdirir. Azərbaycan onları dəvət etmədiyi üçün seçkini müşahidə etməkdən kənarda qalıblar, lakin açıqlama verirlər ki, Avropa Parlamenti Azərbaycanda seçkini müşahidə etməyəcək. Sanki bizi boykot edirmişlər kimi açıqlama vermələri qərəzli olduqlarını növbəti dəfə ortaya qoyur. Azərbaycanda seçki kampaniyası demokratik şəraitdə keçir və seçkilər demokratik keçiriləcək. Buna şübhə yoxdur. Ona görə də seçkinin nəticələrini də şübhə altına mümkün olmayacaq. Növbədənəkar prezident seçkisi yükəhər hansı qərəzli bəyanatlarla buna kölgə salmaq cəhdlərinin nəticəsi olmayacaq”.

✎ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

Hindistan və Ermənistan arasında İrandan keçən ticarət yolunun 2024-cü ilin may ayına kimi açılması nəzərdə tutulur. Bu barədə Ermənistanın iqtisadiyyat naziri Vahan Kerobyan məlumat açıqlayıb: “Məqsədimiz budur ki, Hindistanın Mumbay limanından Ermənistanı İrandan Çabahar limanı vasitəsilə keçməklə düzgün fəaliyyət göstərən ticarət marşrutunun olması üçün bu ilin may ayına qədər bütün məsələləri həll edək”.

Nazir bildirib ki, bugünlərdə hindistanlı həmkarı, həmçinin Çabahar limanında Hindistana məxsus ərazinin operatoru olan şirkətin rəhbəri ilə görüşərək, maya qədər görüşləri işləri razılaşdırıb.

Qeyd olunub ki, ticarət yolunun açılması Ermənistan, Hindistan, İran, daha sonra Gürcüstan və Avropa İttifaqı ölkələrinə və əks istiqamətdə ticarət döviyyəsinə kəskin artıracaq.

Ermənistanda hesab edirlər ki, Hindistandan yüklər Çabahar limanından İran ərazisi ilə ya dəmiryol, ya da avtomobillər vasitəsilə onların ərazisinə, oradan isə Gürcüstan üzərindən ya Rusiyaya, ya da Bolqarıstan limanlarına daşınacaq. Lakin İrəvanda aydınlıq gətirmirlər ki, Ermənistan-İran sərhədindən yüklər Gürcüstana qədər necə daşınacaq: Ermənistanın dəmiryol sisteminin İran sistemi ilə əlaqəsi yoxdur - sovet dövründə Naxçıvan vasitəsilə təmin olunan əlaqə çoxdan ermənilərin özləri tərəfindən sıradan çıxarılıb. Avtomobil yoluna gəlincə, Ermənistan-İran sərhədindən Gürcüstan sərhədinə qədər geniş avtomagistralın tikintisi layihəsinin icrasına 2009-cu ildən başlanılıb, hələ heç yolun 30 faizi belə hazır deyil. Müxtəlif xarici qurumlardan alınan kreditlər hesabına yolun bir neçə hissəsində tikinti işlərinə başlanılıb, lakin aşkarlanan korrupsiya faktları üzündən hələ də tikinti tamamlanmayıb. Tikinti işləri cəmi 67 km-lik hissədə bu və ya başqa dərəcədə aparılıb. Digər hissələrdə tikintinin maliyyələşdirilməsi üçün müxtəlif beynəlxalq maliyyə qurumlarının vəsait ayrıldığına dair məlumatlar bir qayda olaraq, doğrulanmır. Məsələn, 2022-ci ilin iyununda Ermənistan rəsmiləri yolun Kacaran-Aqarak hissəsinin tikintisinin maliyyələşməsi üçün Avrasiya İnkişaf Fondunun 154 milyon dollar kredit ayırdığını elan ediblər. Bildirilib ki, bu hissənin tikintisi 2023-cü ilin sonunadək yekunlaşacaq. Lakin 2023-cü ilin oktyabrında məlum olub ki, Ermənistanla İran yolun həmin sahəsinin tikintisinə dair müqavilə imzalayıblar. İmzalanma mərasimində

Hindistan-İran-Ermənistan ticarət yolu - mənasız marşrut...

İrəvanın mövcud infrastrukturunu bu yolu rentabelli edəcək səviyyədə deyil

İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrdad Bəzrpaşın verdiyi məlumatdan aydın olur ki, 32 km-lik yolun tikintisi 210 milyon dollara başa gələcək və bu vəsaiti tamamilə İran maliyyələşdirəcək. Yolun tikintisini də İran şirkətləri həyata keçirəcək. Tikinti işlərinin 2026-cı ilin sonunadək başa çatdırılacağı deyilir. İran həmçinin Ermənistanla sərhəddə Araz çayı üzərində yeni körpünün tikintisini reallaşdıracaq.

2022-ci ildə Ermənistan rəsmiləri yolun tikintisinin ölkə büdcəsinə 3,5 milyard dollara başa gələcəyini açıqlamışdılar. O da o halda ki, 2022-2023-cü illərdə bütün sahələrin tikintisi üzrə müqavilələr imzalandı. Bu şərtlər daxilində yolun tikintisinin 2030-cu ilədək başa çatdırılması planlaşdırılırdı. Lakin hazırda 2024-cü ildir və hələ də yolun qalan hissələrində real tikinti işlərinə başlanmayıb.

Qeyd edək ki, Ermənistanda yeni avtomagistral Şimal-Cənub Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinə qoşulmaq məqsədilə inşa olunur. Lakin son illərdə regionda baş verən proseslər Ermənistanın bu layihədən kənarda qalmasını şərtləndirib. Belə ki, Qərbin ağır sanksiyalarına məruz qalan Rusiya dəhlizin Azərbaycanından keçən segmentinin işə salınması istiqamətində hərəkətə keçib. 2023-cü ilin mayında İranla Rusiya ara-

sında Rəşt-Astara dəmiryol xəttinin tikintisinə dair müqavilə imzalanıb və Rusiya bu layihənin maliyyələşdirilməsi üçün İrana 1,3 milyard avro həcmində dövlət krediti ayrılıb. Yaxın həftələrdə İran ərazisində fiziki tikinti işlərinin başlanması gözlənilir. Aydın məsələdir ki, Rusiya İrandan yüklərin Ermənistanı, oradan Gürcüstana, yalnız oradan öz ərazisinə çatdırılması kimi absurd proyektə dəstək verərsə deyil. Xüsusilə də Azərbaycanın daha qısa, hazır infrastrukturunu olduğu, Azərbaycan üzərindən daşımaqların həm vaxt, həm də maliyyə tutumu baxımından digər segmentlərlə müqayisədə dəfələrlə əlverişli olduğu bir şəraitdə. Ermənistanın gətirdikcə artması gözlənilən yükləri ötürmək üçün nə normal avtomobil, nə də dəmiryolu infrastrukturunu, Rusiyanın isə onun yaradılmasını gözləməyə vaxtı yoxdur...

Erməni ekspertlər hesab edirlər ki, Nikol Paşinyan hökuməti ölkə Şimal-Cənub dəhlizindən kənarda qaldıqdan sonra daha kiçik bir layihənin - Fars körfəzi-Qara dəniz layihəsinin iştirakçısı olmaq üçün hərəkətə keçib. Layihəni 2016-cı ildə İran irəli sürüb, mahiyyəti Asiyadan yüklərin öz ərazisi ilə Ermənistan, Gürcüstan üzərindən Avropanın Qara dəniz sahəllərinə çatdırılmaqdan ibarətdir. 2021-ci ilədək İranın dövlətinə baxmayaraq, Azərbaycan Ermənistan amilinə görə layihəyə maraq göstərməyib. Bu illər ərzində Ermənistan dəfələrlə öz ərazisində infrastrukturun yaradılması üçün işlərə başladığını elan etsə də, real iş görülməyib. Və 2021-ci ilin oktyabrında aydın oldu ki, İran, Azərbaycan və Gürcüstan Fars körfəzinə Qara dənizlə birləşdirən tranzit marşrutu işə salırlar. İranın Avtomobil Yolları və Nəqliyyat Təşkilatının rəhbəri Cavad Hedayatinin ISNA agentliyinə bildirdi ki, bu məsələ ilə bağlı üçtərəfli saziş əldə olunub. Razılaşmaya əsasən, İran Astarasından Azərbaycana və daha sonra Gürcüstan limanlarına, oradan isə Bolqarıstana və Şərqi Avropanın digər ölkələrinə sınaq tranzit həyata keçiriləcək. Daha sonra İranla Azərbaycan arasında Araz çayı üzərindən yeni avtomobil körpüsünün tikintisinə dair müqavilə imzalandı. 2023-cü ilin dekabrında körpünün rəsmi açılışı baş tutdu. Rəsmi məlumata görə, hazırda dövlət sərhədindən buraxılış məntəqəsinin ikinci fazada genişləndirilməsi məqsədilə müvafiq işlər aparılır. Genişləndirilmə işlərindən sonra dövlət sərhədindən buraxılış məntəqəsi 7 gediş və 7 gəliş xətləri üzrə gündəlik olaraq

500 giriş və 500 çıxış olmaqla, ən azı 1000 yük nəqliyyat vasitəsinin qəbul edə biləcək.

Bu körpü həm də Şimal-Cənub dəhlizinin işinin genişlənməsinə gətirib çıxaracaq. 2023-cü ildə dəhlizlə yük daşımaları 44,5 faiz artıb. 2023-cü ilin 11 ayında Azərbaycanla İran arasında ikitərəfli yük daşımalarının həcmi 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 46 faiz, o cümlədən tranzit daşımaları 2,1 dəfə çox olub.

Ermənistan tərəfi İranın bu addımını sükutla qarşıladı. Lakin ölkə mediasında bu qərar böyük rezonansa, müzakirələrə səbəb oldu. Erməni ekspertlər hesab edirlər ki, İrəvan layihədə mühüm rolunu öz ərazisində nəqliyyat problemlərini həll edib, Şimal-Cənub avtomagistralının tikintisini başa çatdırdıqdan sonra oynaya biləcək. Onlar bildirirlər ki, Ermənistan marşrutu logistika və infrastruktur nöqtəyindən tam əlverişli olmasa da, o, hər bir halda İrana lazımdır. Tehrana Ermənistan ərazisindən Rusiya və Avropaya yüklərini çatdıracaq alternativ yolun olduğunu bilmək çox vacibdir. Hazırda Rusiya ilə ticarətin çox böyük hissəsi Azərbaycan, Avropa ilə ticarət isə Türkiyə üzərindən reallaşır. Tehran hər iki ölkədən asılılıqdan çıxmaq üçün Ermənistanla işləməyə, sadəcə, məcburdur.

Hindistanın da Ermənistan üzərindən yükdaşımaqların təşkilində əsas marağı İran üzərindən göndərəcəyi yüklərin Avropaya çatdırılmasında Azərbaycandan asılılığı ən azı azaltmaqdır. Son illərdə Azərbaycanın Pakistanla yaxınlaşması Hindistan üçün arzuolunmaz prosesdir və Dehlinin bu dostluğa qarşı hansısa qüvvə qoymaq istəyi təbiidir. Lakin Hindistanın Ermənistan üzərindən keçməsi gözlənilən marşrutun inkişafında birbaşa iştirakçı görünür. Ötən ilin sentyabrında Avropa İttifaqı, ABŞ, Hindistan, Səudiyyə Ərəbistanı və Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri Yeni Dehliyə Hindistan-Yaxın Şərq-Avropa iqtisadi dəhlizinin yaradılması haqqında razılaşma imzalayıblar. İndia-Middle East-Europe

Economic Corridor/IMEC adlandırılan layihə Dehli üçün daha cəlbedici və perspektivlidir. Bu layihənin reallaşması prosesinə başlanarsa, Hindistanın İranın Çabahar limanına nəzərdə tutulan yatırımları həyata keçirməsi də sual altına düşəcək.

Hazırda ortada olan əsas sual isə budur ki, Ermənistan üzərindən keçəcək marşrut nə qədər rentabellidir? Bu marşrutla indiki halda hansı həcmdə yüklərin daşınması mümkündür? Aydın məsələdir ki, mövcud infrastrukturla bu həcm çox məhduddur və faktiki olaraq, simvolik xarakter daşıyır. Mövcud imkanların mühüm hissəsi əsasən Hindistanla Ermənistan arasındakı yükdaşımaqları həyata keçirməyə sərf olunacaq. Əlavə həcm isə daşımaqların rentabelli olması üçün yetərli olmayacaq ki, bu da gurultulu proqnozlara rəğmən, marşruta ciddi maraq oytarmayacaq.

Ermənistanın öz ərazisində yükdaşımaqları artıracaq infrastruktur yaratması isə yaxın müddətli dövrdə mümkün olmayacaq. Çünki Yaxın Şərqdə baş qaldıran gərginlik Qərbin İranla münasibətlərində daha ciddi problemlərin yaranmasını şərtləndirir. İrana qarşı sanksiyalar gətirdikcə sərtləşdirilir. Bu şəraitdə İranın Ermənistanda yol tikintisinə 210 milyon dollar yatırması ehtimalı kifayət qədər qaranlıqdır.

Digər bir məsələ Rusiyanın İran-Ermənistan-Hindistan ittifaqına münasibətidir. Qərblə açıq savaşda olan Moskvanın indilik prosesə böyük təsir imkanlarının olmadığı açıq sezilir: xüsusilə İrəvanın ondan uzaqlaşma siyasəti pik həddə çatdığı indiki mərhələdə. Lakin Rusiyanın bu prosesdə kənar seyrçi qalacağını gözləmək də sadəlövhlük olardı. Bu baxımdan, Ermənistan-İran sərhədini qoruyan Rusiyanın ondan dəmiryol tikintisi üçün kredit alıb, özü Ermənistanda 210 milyon dollarlıq yol tikintisini maliyyələşdirən İranın addımlarına cavabının olacağı şübhə doğurmamalıdır.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

“Rusiya ən yaxın qonşuluğunda - Cənubi Qafqazda və Mərkəzi Asiyada siyasi təcridlə üzləşir”. APA xəbər verir ki, bunu NATO-nun Baş katibi Yens Stoltenberq Davosda keçirilən Dünya İqtisadi Forumu çərçivəsində paneldə çıxışında deyib.

NATO Baş katibi bildirib ki, müharibələr təbiət etibarilə proqnozlaşdırıla bilmir və Ukraynadakı müharibənin necə davam edəcəyi və Rusiyanın Ukraynadakı itkilərinin Rusiyanın daxilində dəyişikliyə səbəb ola biləcəyini söyləmək çətindir: “Ancaq Rusiyanın Ukraynadakı itkilərinə cavab olaraq Rusiya daxilində hər hansı böyük dəyişikliyə bağlı işarə görünür, lakin əlbəttə ki, sürprizlər də ola bilər”. Stoltenberq deyib ki, Rusiyanın Ukraynaya qarşı başladığı bu müharibədə 300 000-ə qədər əsgər itirməsi,

Rusiyanı Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyada siyasi təcrid etmək planı - baş tutacaqmı...

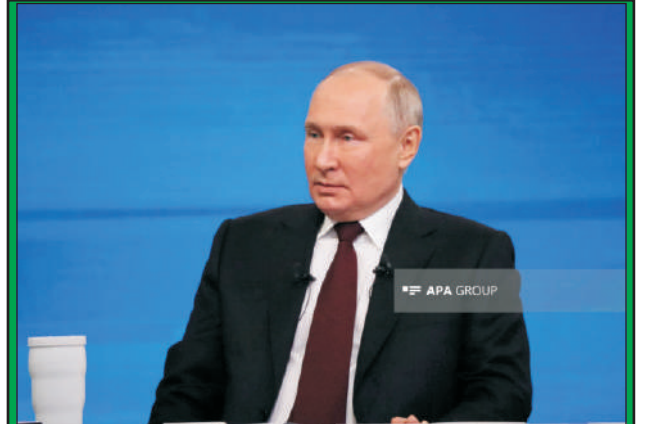
Ekspertdən ilginclik iddia: “Qərb özü Rusiyanı xilas edəcək”

haribəsi Qərb üçün nəticəsiz qalıb, Rusiya daxili parçalanma yaşamır, əvəzində Ukrayna məhv olub, 18% torpağını itirib və darmadağındır. Qərb dövlətləri artıq Ukraynaya yardım etməkdə əvvəlki kimi istekli deyil. Qərb istədi ki, Rusiyanın bu müharibədə itirdiyi 300 min nəfərdən çox canlı qüvvə rus cəmiyyətini mənəvi olaraq məhv etsin, lakin əksini görürük...”

reorientasiya Ermənistan üçün intihar deməkdir və mümkün deyil. Ermənistan hazırda siyasətini balanslaşdırmağa başlayıb. Qazaxıstan və Özbəkistana gəlincə isə burada Qərblə artan iqtisadi münasibətlərin anti-Rusiya xarakteri daşdığını düşünürəm. “Reuters”in ötən ilin may ayında Qazaxıstanda 1100 respondentlə apardığı sorğunun nəticələrinə görə,

28,5% artım deməkdir. Odur ki, həm Qafqazda, həm Mərkəzi Asiyada, həm də Şərqi Avropada dövlətlərin öz siyasətlərini daha da balanslaşdırdığını, gələcək dünya düzenində Çin mərkəzli münasibətlər sisteminin güclənməyə başladığını deyə bilərik”.

Politoloq Rusif Məmmədsoy isə düşünür ki, Rusiya postsovet məkanına uzun illər ərzində o qə-

Putinin Şimali Koreya naziri ilə müzakirə etdiyi məsələlər açıqlandı

Rusiya prezidenti Vladimir Putin Şimali Koreyanın xarici işlər naziri ilə görüşdə ilk növbədə ölkələr arasında iktisadi münasibətlərin inkişafını müzakirə edib. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov bildirib.

O, Şimali Koreyanın Rusiyanın çox mühüm tərəfdaşı olduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, Moskva Koreya Xalq Demokratik Respublikası ilə bütün sahələrdə əlaqələri daha da inkişaf etdirməyə hədəflənib.

Qeyd edək ki, dünən Putin Kremlə Şimali Koreyanın XİN başçısı Çoi Sonq Hini qəbul edib. Dünən eyni zamanda Rusiya və KXDR XİN başçıların görüşü də keçirilib.

minlərlə hərbi texnika və yüzlərlə təyyarə itirilməsi Rusiya üçün, adi rus vətəndaşları üçün mənə kəsb etməlidir.

“Ölkə iqtisadiyyatı çöküş yaşayır, onlar ağır iqtisadi bədəl ödəyir, onlar siyasi bədəl ödəyir, Rusiya siyasi təcridə məruz qalıb, hətta ən yaxın qonşuluğunda, Cənubi Qafqaz regionunda və Mərkəzi Asiyada siyasi təcridlə üzləşir”, - o deyib.

Düzdür, son illərdə açıq şəkildə görünür ki, Qərb və Avropa Rusiyanı qeyd edilən məkanlarda siyasi təcrid etməyə çalışır. Ukrayna müharibəsi də bunun əsas elementidir. Habelə hazırda Rusiyanın Moldova, Qazaxıstan, Ermənistanda “yox etmək” üçün çabalar da sirr deyil. Bəs bu plan baş tutacaqmı? İmperialist və qəddar Rusiyanı tarixən nüfuz etdiyi məkanlardan çıxarmaq mümkün olacaqmı? Bunun fəsadları nə ola bilər?

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şehla Cəlilzadə bildirdi ki, Stoltenberqin bu fikri əslində Qərbin Ukraynada öz məqsədlərinə nail ola bilməməsinin göstəricisidir: “Ukrayna mü-

Politoloq deyir ki, Qərbin Qafqazda və Mərkəzi Asiyada müəyyən uğurları istisna deyil: “Ermənistanın Qərbə integrasiya yolunu tutması onların yaxın gələcəkdə 2008-ci il Gürcüstan, yaxud daha irəli getsələr, 2014-dən bugünədək davam edən Ukrayna ssenarisi ilə qarşılaşacaqları heç istisna deyil. Əgər bu ssenariyə hazırdırlarsa, bu gün Gürcüstanın Avropa İttifaqına namizəd ölkə (candidate state) statusunu qazandığı kimi, onlar da Avropa İttifaqı qapısında növbəyə yazıla biləcəklər. Lakin bu, hələ ki real görünür. Çünki Ermənistanın Qərbə integrasiyası üçün Rusiya ilə iqtisadi-enerji-ticarət-təhlükəsizlik əlaqələrini gözəndən keçirməsi lazımdır ki, hələ ki bu sahələrdə Rusiyanın ağırlığını qoruduğunu görürük. Hətta Ukrayna müharibəsi bu əlaqələri daha da intensivləşdirib. 2023-cü ildə iki ölkə arasında toplam ticarət dövriyyəsi 6 milyard dollara çatıb. 2023-cü ilin ilk yarısında Ermənistanın ixracının 51%-dən çoxu Rusiyaya yönəlik olub. Yəni Rusiyadan bu qədər iqtisadi asılı iken siyasi

60% respondent Rusiya-Ukrayna müharibəsinə neytral yanaşır, 12,8% Rusiyanı, 21,1% isə Ukraynanı dəstəkləyir. Və bu nəticələr Qərb tərəfindən Mərkəzi Asiyanın Rusiyadan uzaqlaşmış, Qərbə yaxınlaşmasının göstəricisi olaraq təqdim olunur. Təbii olaraq “C5+1” yeni regional layihə kimi məhz bu məqsədə xidmət edir. Lakin Qazaxıstanın gələcəkdə Qərb deyil, məhz Şərq blokunda qalacağı (Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı üzvüdür), Rusiyadan daha artıq dərəcədə Çinlə əməkdaşlığını inkişaf etdirəcəyi proqnoz oluna bilər. Qərbin Rusiyaya sanksiyaları fonunda Rusiya ilə ticarət əlaqələrini nisbətən zəiflədən Qazaxıstanın Çinlə ticarəti ikiqat artırması bunun göstəricisi olaraq qiymətləndirilə bilər. Həmçinin vurğulana bilər ki, 2023-cü ilin sonunda Qazaxıstanın Rusiya ilə ticarət dövriyyəsi 27 milyard dollar iken, Al ilə ticarət dövriyyəsi daha artıq, 34 milyard dollar olub və bu, 30% artım deməkdir, Çinlə ticarət dövriyyəsi isə ötən ilin 10 ayında 32,7 milyard dollar olub və bu,

dərindən nüfuz edib ki, onu tamamilə təmizləmək mürəkkəb, eyni zamanda da vaxt tələb edən məsələdir: “Xüsusilə də SSRİ-dən başlayaraq həmin ölkələrdə “mina”lar basdırılıb. Mina deyimiz də həllini tapmayan süni münaqişə ocaqları, separatizm və s. aiddir. Bunların arasında yeganə Azərbaycan ki, bu işgala, separatizmə son qoya bildi. Yaxınlıqda Gürcüstanda Abxaziya və Cənubi Osetiya, Moldovada Dnestryanı, Ukraynada Kırım və s. nümunələri var. Mərkəzi Asiyada isə vəziyyət həqiqətən çox qəlizdir. İki il öncə Qazaxıstanda baş verən hadisələr bütün suallara aydınlıq gətirir...”

Özbəkistanda da partlamağa hazır olan münaqişələr var. Bunun ən ciddi nümunəsi olaraq Qaraqalpaqıstan olaylarını göstərə bilərik. Eyni zamanda Qırğızıstanla Tacikistan arasındakı sərhəd toqquşmaları və s. Bütün bunları saymaqla bitməz. Bəs hər şey bununla yekunlaşdırmı? Təəssüf ki, xeyr. Qərb Rusiyanı Türkdüstandan çıxarmaq istəyirmi? Bəli. Amma onun yerini

kim alır? Çin. Çin hazırda Türkdüstandan üçün investor kimi çıxış etsə də perspektivdə çox təhlükəlidir. Çünki savaşı pulla, iqtisadiyyatla aparır...

Cənubi Qafqazda da vəziyyət bir o qədər qarışıqdır. Rusiya burada siyasi təcridlə üzləşirmi? Bunu söyləmək bir qədər çətindir. Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlər ümumilikdə normaldır və öz axarı ilə davam edir. Ermənistandakı sözdə “mübarizə” isə sadəcə olaraq, nonsensdir. Ermənistan Rusiyadan imtina edə bilərmi? Ümumiyyətlə, rəsmi İrəvan Rusiyanı ölkədən çıxara bilərmi? Bu çox mürəkkəb və möcüzəvi hadisədir. Əlbəttə ki, Rusiyanın Cənubi Qafqazdan çıxması müsbət hadisə olardı, lakin bir ölkənin sərhədlərini qoruyan, hava limanına nəzarət edən, iqtisadiyyatının 70-80%-i Rusiyadan asılı olan, həmin ölkədə bir neçə hərbi bazası olan bir ölkə belə asanlıqla təcrid edilə bilərmi? Bir qədər də fərqli pəncərədən baxmağa çalışsaq yenə də fərqli sual yaranır ki, Ermənistan bunu həqiqətən istəyirmi? Əgər istəyirsə, Rusiyaya sanksiyalardan yayınmaqda pladsarm rolunu niyə oynayır? Bütün bunlar faktlardır və ciddi suallar da ortaya çıxarır. Ukrayna

cəbhəsində də vəziyyət gərkindir. Qərb ölkələri Rusiyanın qalıb gəlməsinə də seyrçi qalmayacaq. Təsədüfi deyil ki, son aylar bəzi Avropa ölkələri artıq yardımlar dayandırmayıblar. Almaniyanın “Bild” nəşrinə “Putin Polşa və Litvaya hücum edəcək” başlıqlı yazı getdi. Əvvəla, Putinin hazırda belə bir savadla maraqlı olduğunu düşünürəm. Bu tip yazılar əslində Avropa insanına hesablanıb. Yəni anlatmağa çalışılır ki, əgər yardımlar dayansa və Putin qalıb gəlsə, növbəti hədəf sizsiniz. Bütün bunların fonunda isə Qərbin Rusiyaya yanaşmasında hər zaman diqqət çəkən məqamlar olub. Qərb Rusiyanın tamamilə sıradan çıxmasını istəyirmi? Düşünürəm. Bəli, həmin güclər Rusiyanın öz “qınına” çəkilməsinin tərəfdaşındır. Amma bu o demək deyil ki, Rusiyanı tamamilə sıradan çıxaraçaqlar. Hətta deyərdim ki, belə bir təhlükə yaranarsa, Qərb özü Rusiyanı xilas edəcək. Rusiya onlara həm də ona görə lazımdır ki, bölgədə çəkindirici faktor kimi çıxış etsin, Türkiyənin daha da güclənməməsi üçün mane rolunu oynasın və bölgədə ümumi balans yaratsın”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Regionda yeni və dəhşətli müharibə başlaya bilər. Amerikanın Hərbi aviabazasının və İraqdakı Ərbil beynəlxalq hava limanının, ABŞ konsulluğunun İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunun (SEPAH) kamikadze PUA-ları, həmçinin Fateh-110 ballistik raketləri ilə vurulmasından sonra bu qənaət formalaşır. ABŞ-ın Ərbildəki konsulluğu ballistik raket zərbəsindən sonra demək olar ki, tamamilə dağılıb.

Ərbil İraq Kürdüstanının inzibati mərkəzi, İraqın şimalındakı muxtar bölgədir. İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusu bildirib ki, zərbələr Kermenda general Qasim Süleymaninin ölümünün ildönümü münasibətilə keçirilən mərasim zamanı şəhər qəbiristanlığına edilən terror hücumuna cavabdır. SEPAH raketlərinin hədəfi sırasında Amerika bazası, ABŞ Konsulluğu ilə yanaşı yerli kürd təhlükəsizlik qərgahı və MOSSAD-la əlaqəli yerli iş adamının şəxsi iqamətgahı da olub.

Kürd mənbələri iş adamı Peşrav Zeyanın da SEPAH-ın hücumu zamanı öldüyünü təsdiqləyib.

İranın İraq Kürdüstanında hədəflərə endirdiyi zərbələrdən sonra İraq Xarici İşlər Nazirliyi Tehrandakı səfirini məsləhətləşmələr üçün geri çağırıb. Bundan başqa, İranın Bağdaddakı səfiri İraq XİN-ə çağırılıb. Rəsmi Bağdad İranın zərbələr endirməsini pisləyib. İran rəsmiləri isə növbəti zərbələri də istisna etməyiblər. Düzdür, İran gərginləşən münasibətlər fonunda İraqda ABŞ-a aid mərkəzləri vurur. Ancaq bütün hallarda ərazi İraqdır və bombalar bu ölkə ərazisinə atılır. Cavab zərbələri olarsa, İrana atılan mərmilər də İraq ərazisindən atılacaq. Beləliklə, format bir qədər fərqli və qorxunc şəkildə olsa da, növbəti İran-İraq müharibəsi qaçılmaz görünür. Regionda bu savaş da açılsaysa, hansı acınacaqlı durumun yaşanacağını proqnozlaşdırmaq mümkün deyil. **“İran İsrailə hücum etmək istəmir və ya edə bilmir. Buna görə də ətrafda qurbanlar axtarır və nəticədə Ərbilə hücum edir”. Bu sözləri İraqın xarici işlər naziri Fuad Hüseyn CNN-ə müsahibəsində deyib. Nazirin sözlərinə görə, Ərbildə MOSSAD-a bağlı heç bir mərkəz yoxdur:** “İranın bu hücumu beynəlxalq hüququn pozulmasıdır və bununla bağlı BMT Təhlükəsizlik Şurasına şikayət ediləcək. İraqqlar İranın İsrailə gərginliyinin evəzini ödəyir”.

Kirman şəhərindəki terrakt, onun ardınca SEPAH-ın yüksək çinli zabitlərinin öldürülməsinə görə İran qisas vəd etmişdi, hətta Qumda, “şüur üçün müqəddəs” olduğu iddia edilən Çəmkəran məscidində “qırmızı bayraq” da qaldırılmışdı - qisas rəmzi olaraq. Beləliklə, SEPAH qisas əmə-

İran-İraq müharibəsi başlayır? - hədəf ABŞ, ərazi isə...

SEPAH son terrora cavab verildiyini bəyan edib, rəsmi Bağdad isə Tehrana “İsraili vura bilmir, bizə zərbə endirir” cavabını verib; Pakistana da hücum istisna deyil - region müharibənin astandasında...

liyyatı həyata keçirdi: Ərbildə ABŞ konsulluğuna, o cümlədən “bir neçə digər yerə” zərbələr endirdi, Pakistana “Ceyş ül-Ədl”in qərgahını vurduğunu açıqladı. Yeri gəlmişkən, Pakistanın Xarici İşlər Nazirliyi sərhəddəki insidentlə əlaqədar İranın müvəqqəti işlər vəkili çağıraraq ona etirazını bildirib. İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahiyan Davosda keçirilən iqtisadi forum çərçivəsində Pakistanın müvəqqəti baş naziri Ənvar-ül-Haq Kakarla görüşüb.

“İran Pakistan ərazisinə zərbələr endirib. Pakistan XİN səviyyəsində etiraz etdi. Amma İslamabadın real cavabının olub-olmayacağı bilinmir. Çünki İran Pakistanın dövlət obyektlərinə deyil, Tehranın terrorçu adlandırdığı radikal qrupun obyektlərinə zərbələr endirib”. **Politoloq Sergey Markov** deyib. “Pakistan isə bilər ki, bütün ərazisinə, xüsusən də “qəbilə zonası” adlanan əraziyə nəzarət edə bilməz. Ola bilsin ki, Pakistan İranın öz düşmənlərini də məhv etməsinə sevinir. Etiraz isə asayış naminə edilib. İranın hədəf aldığı qrup bəluqlardır. Onlar həm İran, həm də Pakistan üçün separatçı sayılır. Ona görə də İranla Pakistan arasında heç bir münaqişə

olmayacaq. Hətta ola bilsin ki, onlar İranın zərbəsinin məqsədlərinə dair əvvəlcədən razılaşsınlar. Hərbi kəşfiyyat səviyyəsində razılaşma ola bilər”, - o bildirib. Sanki bununla da İran tərəfindən region dövlətlərinə göz dağı verilir və istənilən dövlətin ərazisini bombalamaq, istədiyini etmək imtiyazına malik olduğunu göstərmək istəyir.

“Biz İran xalqının hüquqlarını pozan istənilən addıma qətiyyətlə cavab verəcəyik”. İranın müdafiə naziri, general Məhəmməd Rza Aştiani deyib. O qeyd edib ki, İran həm Qərbdən, həm də Şərqdən gələn təhdidlərə göz yummayacaq. “Bu reaksiya sərt və həlledici olacaq. İran bütün ölkələrin, xüsusən də qonşularının hüquqlarına, maraqlarına və ərazi bütövlüyünə hörmət edir, lakin biz sərhədlərimizdə təxribat törədənlerle mütləq mübarizə aparacağıq. Rusiya İranın təhlükəsizliyinə, suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət edəcəyinə söz verib. Rusiya Federasiyasının müdafiə naziri ilə telefon danışığım oldu, o, bunu təsdiqlədi. Qərara alınıb ki, Xarici İşlər Nazirliyi anlaşma memorandumunda Rusiyanın təhlükəsizliyimiz, suverenliyimiz və ərazi bütövlüyümüzle

bağlı məsələlərə tam hörmətlə yanaşacağını imzalayacağıqlarını nəzərə alsın”, - iranlı nazir bildirib. Xatırladaq ki, İran-İraq müharibəsi 1980-1988-ci illərdə olub. O zaman İsrail İrana dəstək olub. Bu dəfə İran-İraq müharibəsi başlasa belə, Tehranı kimlər dəstəkləyəcək?

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun sözlərinə görə, İranı xarici siyasətdə zəiflətmək üçün həlledici zərbə Tehranın bəslədiyi proksi qüvvələri tamamilə sıradan çıxarmaq və ya onları əhəmiyyətli dərəcədə zərərsizləşdirməkdir: “Birinci növbədə İranın baş vəkili “Hizbullah” hədəfdə olmalı idi. İranın Bəhreynəndəki proksi qüvvəsi: “Əl-Aştar briqadası” - onun potensialı güclü qiymətləndirilir. İranın Suriyadakı əsas proksi qüvvələri: “Zeynəbiyyun”, “Fatimiyyun” hərəkatları, “Qüvvət Əl-Ridha” qrupu və “Baqir briqadası” - onlar kəşfiyyat qiymətləndirmələrində güclü qiymətləndirilir. İranın İraqdakı qeyri-rəsmi qüvvələrinin gücü yüksək dəyərləndirilir. İranın Yəməndəki aktoru - husilər. Bunun gücü orta ölçüdə qiymətləndirilir. İranın Fələstindəki vəkili qüvvələri də orta qiymətləndirilir. İran Azərbaycanda da “Hüseyniyyun” yaratmaq istə-

yirdi, bu, onun müsəlman coğrafiyasındakı natamam niyyətini tamamlamağa im-

kan verəcəkdi. Azərbaycan top atmadan, müharibə etmədən İranın proksi qüvvəsinin gücünü və müqavimətini qıra bildi. Qərb koalisiyası birləşib İranın proksi qüvvələrini tamamilə məhv etməkdə maraqlıdır. Bu, nəinki geniş təhlil, hətta geniş tədqiqat mövzudur...”

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Qəzzadan başlayan, Qırmızı dənizə qədər uzanan, indi isə İran-İraq, İran-Pakistan gərginliyinə səbəb olan yeni bir Yaxın Şərq savaşının astanası əfəsinde olduğumuzu proqnozlaşdırır. Onun sözlərinə görə, İran ətrafına zərbələr endirməklə öz daxilinə doğru gəlməkdə olan təhdidləri azaltmağa çalışır. Ekspert hesab edir ki, İranın proksi qüvvələri onun rəqibləri ilə savaşını davam etdirəcək: “Region yenidən qaynayır. İran müharibənin içərisinə düşməklə Ukrayna cəbhəsində Rusiyaya dəstəyini artırma bilməyəcək. Britaniya İran, Rusiya, Çin və Şimali Koreyanı dünya üçün təhlükə adlandırdı. Qərb qütbü bu ölkələrlə uzunmüddətli savaş, böhrana hazırlaşır. O baxımdan 2024-cü ildən etibarən Yaxın Şərq növbəti dəfə poliqona çevrilə bilər. Məsələ budur ki, ərazi İraq, Pakistan, Yəmən, yaxud Fələstinindir, amma döyüşün güclər, oyunçular fərqlidir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Zaxarovadan Makrona cavab: “Rusiya dediyini edəcək”

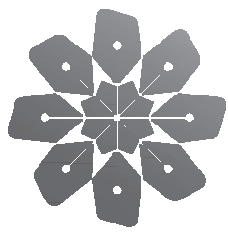
Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova Fransa prezidenti Emmanuel Makronun Rusiyanın Ukraynadakı qələbəsinin yolverilməzliyi ilə bağlı sözlərindən sonra ona cavab verib.

Musavat.com xarici mediaya istinadla xəbər verir ki, bu mövzuda danışan Fransa lideri Rusiyanın qələbəsinin “beynəlxalq nizamın müəyyən edilmiş qaydalarını” təhlükə altına alacağını da bildirib.

“Əgər Makrona qeyd olunan “qaydaların” surəti varsa, paylaşsın”, - rusiyalı diplomat öz Telegram kanalında bildirib. Qələbəyə gəlincə, Zaxarovanın vurğuladığı kimi, bu, Makronun və ya başqasının “icazəsindən” asılı deyil. Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü əlavə edib ki, Rusiya dediyini edəcək.

Rusiya prezidenti Vladimir Putin dəfələrlə bildirib ki, xüsusi hərbi əməliyyat qaçılmaz olaraq Rusiyanın qələbəsi ilə başa çatacaq və buna misal olaraq ölkəsinin müdafiə sənayesinin məhsuldarlığını göstərib.

□ **Musavat.com**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Gənc nəslin milli mənlük şüurunun
inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik
hisslərinin tərbiyəsi**

Prezident İlham Əliyev yerli televiziya kanallarına müsahibəsində bir çox mövzulara aydınlıq gətirdi. Qarabağın işğaldan azad edilməsi, suverenliyimizin tam bərpa olunması ilə bağlı danışan ölkə başçısının çıxışında yaddaqalan məqamlardan biri yeni dövrə bağlı səsləndirdiyi fikirlər idi:

“Bu gün ölkə qarşısında duran yeni vəzifələr yeni dövrün vəzifələridir. Biz əsas vəzifəni, siz də qeyd etdiyiniz kimi, bir neçə ay bundan əvvəl həll etmişik, ölkəmizin suverenliyini tam bərpa etmişik və sentyabr hadisələri, əlbəttə ki, ümumi kontekstdən çıxarılmalı bilməz. Yeni sentyabra qədər gətirdiyimiz yol məqsədyönlü yol idi, məqsədə hesablanmış yol idi, düzgün yol idi. İstər siyasi müstəvidə, istər hərbi müstəvidə, istər ölkəmizdə gedən proseslər nöqtəy-nəzərindən bu hadisə bütün işlərimizin, elə bil ki, son nidası idi. Bu gün biz 2024-cü ilə suverenliyini tam bərpa etmiş ölkə kimi, xalq kimi başlayırıq. Hesab edirəm ki, müasir tariximizin yeni dövrü məhz sentyabrın 20-dən sonra başlayır”.

Ölkə başçısı həmçinin bildirib: “Bizim əsas milli ideyamız ərazilərimizi azad etmək idi. Yeni bütün xalq bu ideya ətrafında, bu amal ətrafında birləşmişdi, biz bunu artıq əldə etmişik. Ona görə gələcək inkişafıla bağlı, əlbəttə ki, mənim fikirlərim var və bir çox hallarda onlar həlledici olacaq təbii ki. Ancaq mən istərdim ki, cəmiyyətdə də bu məsələ ilə bağlı diskussiyalar getsin, siyasətçilər, politoloqlar, elm adamları, ziyalılar, yeni bizim gələcək inkişafımızla bağlı əsas milli ideya və ideyalarımız nə olmalıdır. Bu, bir ictimai müzakirə mövzusu olmalıdır. Təbii ki, yeni dövrün yeni hədəfləri olmalıdır. Biz yeni dövrə köhnə hədəflərlə gedə bilmərik, çünki o hədəflər artıq əldə edildi və indi bəzi ölkələr var ki, öz tarixi keçmişini, tarixi uğurları illər boyunca, onilliklər ərzində istismar edirlər. Halbuki onların özlərinin o zəfərlərə heç bir aidiyyəti yoxdur. Yeni biz o ölkələrdən olmaq istəmirik. Biz nə etmişikse etmişik, xalq da bunu qiymətləndirir və qiymətləndirəcək. Ancaq bu tarixi Zəfəri də bundan sonra daim istis-

mar etmək düzgün olmaz. Çünki birincisi, siyasi nöqtəy-nəzərdən düzgün olmaz. İkincisi, cəmiyyətdə elə bir sakitləşmə ovqatı da yaradılmamalıdır. Birincisi, biz hər zaman çox ayıq olmalıyıq, çünki bizə qarşı olan hərəkət, ediyimiz bu məsələlərlə bitməyəcək, bundan sonra da davam edəcək. Çünki biz dünya miqyasında çox böyük layları tərpətdik. Bəlkə də təhlilçilər görürlər ki, bizim Zəfə-

rimizin bəzi ölkələr üçün fəsadları onlara çox baha başa gəlib. Böyük layları tərpətdik biz. Elə bir Zəfər çıxdı ki, bu, lokal əhəmiyyətli məsələ deyil. Bu, bir növ beynəlxalq gündəliyin əsas məsələlərinin birinə çevrilibdir”. Sözsüz ki, yeni reallıqlar cəmiyyətin bütün kateqoriyalarının üzərinə böyük məsuliyyət qoyur. Gənclərin proseslərdə iştirakı isə həm də gələcək üçün önəmlidir. Odur ki, gəncliyin hazırlıqlı olmasına diqqət yetirilməlidir.

Böyük Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədr müavini Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında yeni dövrdə Azərbaycan gəncliyinin rolunu bu cür dəyərləndirdi: “Müasir Azərbaycan gəncliyi həm 44 günlük müharibədə, həm də ölkəmizin suverenliyinin tam bərpası prosesinin yekun mərhələsi olan lokal antiterror tədbirləri zamanı Vətənə olan sevgi və sədaqətlərinin nəhayətsizliyini qanıqla, canıyla təsdiqləyib. Məhz bu səbəbdən də bu günün və gələcəyin gəncliyinin necə olacağı barədə xüsusi cizgi və sərhədlər müəyyənəndirilməsinə ehtiyac görmürəm. Gəncliyin nümunə götürəcəyi gerçək qəhrəmanlar gözümüzün önündədir və həmin qəhrəmanları onlara yaxından tanımaq, obrazlarını bədiiləşdirmək və tarixə yazmaq lazımdır. Təbii ki, burada başqa aspektlər də var. İndi Vətən müharibəsində ölkəmizin ərazi bütövlüyü, suverenliyinin bərpası naminə

fədakarlıq göstərən qəhrəmanların əzmi, iradəsi, torpağa, el-obaya bağlılığı özünü Azərbaycanın inkişafında büruzə verməlidir. Bunun üçün isə yüksək təhsil almaq, rəqabətə davamlı, peşəkar kadrlar kimi formalaşmaq, müasir texnologiyaları mənimsəmək və bütün bunları həm fərd, həm də bir azərbaycanlı olaraq, özünün, Vətənin inkişafı üçün tətbiq etmək lazımdır. İndi qarşımızda dayanan əsas vəzifələrdən biri gəncliyin özəl sektora üz tutması üçün stimullaşdırıcı addımlar atmaq, ölkənin inkişafına hərtərəfli töhfə verəcək milli sahibkarlar təbəqəsinin - milli burjuaziyanın formalaşmasına nail olmaq lazımdır. Bu, çox önəmli bir vəzifədir. Bununla paralel olaraq, bütün istiqamətlərdə gəncliyin enerjisi ilə təcrübənin bir araya gətirilməsinin, kollegial idarəçilik formatlarının önə çıxarılmasının tərəfdarıyam. Müasir və gələcəyin gəncliyinin bizdən üstün cəhəti ondan ibarətdir ki, onlar ağır məğlubiyyət mirasından xilas olublar. Zəfər ruhu onların potensiallarının üzə çıxarılması üçün stimullaşdırıcı faktora çevrilməlidir. İndi danışmaq yox, çalışmaq, çalışmaq, çalışmaq lazımdır!”

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Ərəb turistlər çoxalacaq - “Yol xəritəsi”ndə nələr olacaq...

Turizm şirkətləri yerli qaydaları mənimsətməyə borcludurmu - rəy

Azərbaycanla 3 ölkə arasında turizm əlaqələrinin inkişafına dair planlar hazırlanır. Azərbaycan və Səudiyyə Ərəbistanı arasında qarşılıqlı turist səfərlərinin sayının artırılması, turizm əlaqələrinin genişləndirilməsi və əməkdaşlıq perspektivləri yanvarın 15-də Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyevin Səudiyyə Ərəbistanı Krallığının Azərbaycan-dakı fövqəladə və səlahiyyətli səfəri İssam bin Saleh əl-Cuteyli arasında keçirilən görüşdə müzakirə olunub.

F.Nağıyev 2024-cü il ərzində Səudiyyə Ərəbistanında bir sıra marketing tədbirlərinin təşkil ediləcəyini qeyd edib.

Fuad Nağıyev həmçinin İordaniya Həşimilər Krallığının ölkəmizdə yeni təyin olunmuş fövqəladə və səlahiyyətli səfəri Ömər Bəreket əl-Naharı ilə də ölkələr arasında qarşılıqlı təbliğat tədbirlərinin həyata keçirilməsi və birbaşa aviareyslərin açılması məsələlərini müzakirə edib. Agentlik sədri Tacikistan Respublikasının fövqəladə və səlahiyyətli səfəri İlhom Abduraxmonla görüşündə iki ölkə arasında mövcud aviareyslərin artırıl-

ması istiqamətində işlərin aparılması və turizm sahəsində qarşılıqlı əlaqələrin inkişaf etdirilməsi məsələləri haqqında fikir mübadiləsi aparılıb.

Görüşlərdə turizm əlaqələrinin gücləndirilməsi məqsədilə “Yol xəritəsi” üzərində işlənilməsi təklif olunub.

Azərbaycanın hədəflərindən biri turizm ölkəsinə çevrilməkdir. Ancaq bu fakt da var ki, ərəb turistləri nəinki Azərbaycanda, ekrşər ölkələrdə cəmiyyətlər sevmirlər. Sosial şəbəkələrdə onların qarşılaşdığı davranışları mütəmadi olaraq müzakirə edilir, narazılıqlar ifadə olunur.

Nəzərə alsaq ki, qarşıda

ərəb turistlər çoxalacaq, o zaman turizm şirkətlərinin üzərinə həm də turistlərə yerli qaydaları mənimsətmək, ona uyğun davranmaq öhdəlikləri də düşür. Əksər ölkələrdə turizm şirkətləri bunu həyata keçirir. “Yol xəritəsi”ndə bunlar da nəzərə alınacaqmı?

Tanınmış aparıcı, “Azərbaycan Turizm Bloggerləri Assosiasiyası” (ATBA) İctimai Birliyinin İdarə Heyətinin üzvü Mirsəməd Cəfəri ərəb turistlər haqqında birmənalı neqativ fikrin formalaşmasını düzgün hesab etmir. Onun fikrincə, formalaşmış yanlış təəssüvü bütün ərəblərə şamil etmək olmaz: “Tə-

əssüf ki, ərəb turistlərin mərkəzi küçələrdə xoşagəlməz davranışları olub. Lakin düşünürəm ki, bunu bütün ərəblərə şamil etmək olmaz. Onların arasında da mədəni, savadlı, dünyagörüşü olan, bir çox ölkələrin mədəniyyətləri ilə maraqlananlar çoxdur. Əksər ərəblər Azərbaycanı İslam dünyasının ayrılmaz hissəsi kimi qəbul edirlər. Təbii ki, dünya təcrübəsinə əsasən də turizm şirkətləri tərəfindən turistlərə müəyyən tövsiyələr verilir. Ya şifahi formada məlumat verilir, ya da qanunvericiliklə tanış olmağı, bir sözle, yazılmış və yazılmamış qalınlarla bələd olmağı məslə-

hət görürlər. Bu, əksər ölkələrdə aiddir. Məsələn, hər kəs bilir ki, Səudiyyə Ərəbistanında xanımların başıaçıq gəzməsi qəbul edilməzdir. Tailandda uşaqların başına toxunmaq, sığallamaq qadağandır. Yerli inanca görə, insanın bütün qüvvəsi onun başındadır. Buna görə də uşağın başına əl vurmağa pis baxılır. Yaxud elə ölkələr var ki, alkoqollu içkilər birmənalı şəkildə qadağandır. Küveytdə, Omada, İranda və bir çox ölkələrdə spirtli içkilərin nəinki istehlakı, hətta ölkəyə gətirilməsi belə cinayət məsuliyyəti yaradır. Hər bir turist gətirdiyi ölkənin qanunlarına hörmət etməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, ərəb turistlər təkə turizm şirkətləri vasitəsilə deyil, həm də özləri tur təşkil edib gəlirlər. Düşünürəm ki, ərəb dünyasına aid olmayan ölkələrdən də turistlərin cəlb edilməsi üçün tədbirlər görülməlidir. Mən çox istərdim ki, avropalı turistlərin sayı artsın, çünki onlar mədəniyyətlə, tarixlə çox maraqlanırlar”.

“Skal Baku” Azərbaycan turizm peşəkarları təşkilatının sədri, turizm eksperti Ceyhun Aşurov isə düşünür ki, Səudiyyə Ərəbistanı, İordaniya Krallığı və Tacikistanın Azərbaycanı turizm destinasiyası kimi görməsi müsbət haldır: “Turizm əsas məsələlərdən biri ölkənin rahat gedilə biləcək ölkə olmasıdır. İstər viza prosedurlarının sadələşdirilməsi,

istər yeni aviareyslərin açılması və s. Azərbaycanın gələcək hədəflərinə uyğundur. Ölkəmizdə turizm prioritet sahələrdən biridir. Müxtəlif ölkələrdən turistlərin cəlb olunması ilə bağlı işlər görülür. Cəmiyyətdə bəzi ərəb turistlərin etik davranışları ilə bağlı problemlər yaşanması heç kəsə sirr deyil. Bu, dünyada turizmin inkişafının gətirdiyi mənfi təsirlərdən biridir. Turizmin neqativ təsirlərini mümkün olan qədər nəzarətdə saxlaya bilən ölkələr uğurlu turizm siyasəti həyata keçirə bilirlər. Turistlərin yerli qayda-qanunlara, adət-ənənələrə hörmət etməsi bilavasitə özümüzdən də asılıdır. Ola bilər ki, bəzi turistlər Azərbaycanda bir cür, Avropada isə başqa cür davranırlar. Turistlər təhlükəsiz ölkələrə səyahət etməyə üstünlük verirlər, amma xoşagəlməz halların qarşısını almaq üçün cəmiyyətin də diqqət etməli olduğu məqamlar var. Xüsusilə ölkənin doğru təbliği önəmlidir. Sözügedən neqativ hallar turizm sənayeçilərinin üzərinə də məsuliyyət qoyur. Qəbul etdiyimiz turist qruplarını doğru istiqamətdə məlumatlandırmalıyıq. Neqativ halların qarşısını almaq üçün diplomatik şəkildə qeyd etməli, ölkə imicinin qorunmasına çalışmalıyıq. Sərbəst şəkildə gələn turistlərlə bağlı cəmiyyət daha diqqətli olmalıdır”.

□ Nigar HƏSƏNLİ, “Yeni Müsavat”

Hər dəfə Bakıda tıxacların, sıxlığın azaldılmasından danışılanda ən çox bu təklif səslənir ki, universitetlər Bakıdan köçürülməlidir. Düzdür, regionlarda təhsil ocaqlarının olması həm regional inkişaf, həm də rayondan Bakıya oxumağa gələnlərin öz bölgəsində təhsil alması baxımından vacibdir.

“İstisna etməm ki, müəyyən universitetlər paytaxtdan köçürülərək vahid bir kampus yaradılaraq fəaliyyətini davam etdirə bilər”. Bunu Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev Bakı şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planının təqdimatı mərasimində deyib. Onun sözlərinə görə, bu, Elm və Təhsil Nazirliyinin həyata keçirməli olduğu ciddi bir islahatdır.

“Gələcək illər ərzində bu məsələyə dair Elm və Təhsil Nazirliyi ilə birgə tədbirlər planı hazırlanaraq icra edilə bilər”, - deyir Anar Quliyev qeyd edib. (Bakupost.az)

Maraqlıdır, Bakının dərdi ancaq universitetlərdirmi? Niyə sayəsiz-hesabsız dövlət qurumları da paytaxtdan kənara köçürülmür? Məmurlara əziyyət olar?

Əgər universitetlər Bakıdan köçürülsə, bəs paytaxt sakinləri olan 10 minlərlə tələbənin rayona getmək, orada yaşamaq, kirayə qayğıları da yaranır axı. Digər tərəfdən, universitet müəllimlərinin əksəri Bakı sakinləridir. Bəs onların yaşamları necə olsun?

Bu baxımdan, Bakıdakı universitetlərin nisbətən şəhərdən kənarda - məsələn, Bayılda, Şıx qəsəbəsində korpuslarının inşası, paralel olaraq da rayonlarda filiallarının yaradılması daha optimaldır. Məsələn, Göycayda BDU-nun filialı yaradılaraq, bu ətrafda yaşayan və BDU tələbələri olanların orada təhsil alması daha effektiv olarmı?

Təhsil eksperti Kamran Əsədov mövzu ilə bağlı fikirlərini açıqladı. O dedi ki, Bakının 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş planında təhsilə aid məqamlar da var:

“Paytaxtda nəqliyyat sıxlığını azaltmaq məqsədilə mərkəzdən kənarlarda "Universitet şəhərciyi", yeni bilik-biznes rayonu yaradılacaq. Qala qəsəbəsində və Xocasən gölü ətrafında dövlət və özəl ali təhsil müəssisələri üçün ümumi bilik mərkəzi yaradılacaq. Zirə qəsəbəsində kənd təsərrüfatı və aqrar-sənaye müəssisələrinin işçi qüvvəsi ilə təmin edilməsi üçün peşə təhsili mərkəzi yaradılacaq. Mədəni və sənaye irsi əyləncəli-təhsil parkı yaradılacaq. Hazırda Bakı şəhərində təhsil alanların sayı ciddi şəkildə çoxdur. Gəlin rəqəmlərə baxaq, hazırda Bakı şəhərində 39 ali təhsil müəssisəsi yerləşir və bu universitetlərdə 133.526 tələbə təhsil alır. Bakı şəhərində yerləşən 326 orta məktəbdə 487 min şagird təhsil alır. Təhsilin digər pillələrində, kollec və peşə təhsili müəssisələrində 35 mindən çox tələbə təhsil alır. Uşaq bağçalarında təlim-tərbiyə prosesinə 50 min uşaq cəlb olunub. Pedaqoji heyətin sayı 50 mindən çoxdur (28 min orta məktəbdə, 26 min universitet və kolleclərdə). Əlbəttə ki, bu qədər insanın gün ərzində hərəkəti ictimai nəqliyyatda sıxlığı artıracaq. Ümumiyyətlə, mərkəzi ərazilərdə peşə təhsili müəssisələri və kolleclər olmamalıdır. Və ya niyə Bakı şəhərində təhsilin bütün pillələri üzrə təhsil müəssisələri olmalıdır? Kollec və peşə təhsili müəssisələri yalnız bölgələrdə olmalıdır. Bakı şəhərində yerləşən ali məktəblərin plan yerləri ciddi şəkildə azalmalı, əvəzində həm bölgələrdə yeni universitetlər

Bakının xilasını universitetlərin köçürülməsindədirmi: məmurlar kənara çıxsın, əziyyətə düşsün? - rəylər

Ekspertlər hesab edir ki, dövlət qurumları, emal müəssisələri paytaxtdan kənarda olmalıdır

Əməkdar memar Nizami Qasimov da mediaya açıqlamasında universitetlərin köçürülməsi ilə bağlı məsələyə münasibət bildirib: “Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ona aid olan kollec və liseylər niyə Xankəndidə olmamalıdır ki? Kənd təsərrüfatı məssisələri Bakıda niyə olmalıdır? Sənaye ilə bağlı universitetlər - Bakı Mühəndislik Universiteti, Azərbaycan Texniki Universiteti niyə Sumqayıtda olmasın? Avropada universitetlər elə yerdə açılır ki, həmin şəhərdə o sahənin nümunələri var. Məsələn, Almaniya sənaye universitetlərinin əksəriyyəti Frankfurtadır.

Azərbaycanda əksər universitetlər Bakıdadır. 2-3 pedaqoji universitet var, niyə? Bunları Naxçıvana, Xankəndinə, Gəncəyə, Sumqayıta köçürmək olar. Bu universitetlərin Bakıdan, ümumiyyətlə, köçürülməsinin tərəfdarıyam. Lakin Bakı ətrafına köçürülsə, burada metro xətti olmalıdır. Əks halda, insanlar öz şəxsi avtomobilindən istifadə edərək universitetlərə gəldiyi üçün yenə də tıxac olacaq”.

Q Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Məqavat”

Azərbaycanda 2023-cü ildə 270 milyon manatlıq narkotik tutulub

Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə 7 min 766 nəfər cəlb edilib

4 “narkotik yolu”nun ölkəmizin ərazisindən keçməsi kimsəyə sirr deyil. Azərbaycan yerləşdiyi coğrafi məkan baxımından narkotiklərin daşındığı İran-Azərbaycan; İran-Azərbaycan-Rusiya-Yaponiya; İran-Azərbaycan-Gürcüstan-Avropa; İran-Azərbaycan-Rusiya-Ukrayna marşrutlarının üstündədir. Artıq ölkə ərazisindən narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qeyri-qanuni nəql olunması nəinki Azərbaycanın, hətta regionun çərçivəsindən çıxaraq böyük miqyaslı bir problemə çevrilməkdədir.

Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının daimi

fəaliyyət göstərən İşçi Qrupu 2023-cü ilin 11 ayı ərzində narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizənin nəticələrini ümumiləşdirib. 11 ay ərzində bu qəbildən olan ümumilikdə 9 min 758 cinayət faktı aşkarlanıb. Bu cinayətlərin 3 min 158-i narkotik vasitələrin qanunsuz satışı, 6 min 276-sı narkotik vasitələrin qanunsuz əldə edilib

satılması, 294-ü qanunsuz olaraq narkotik xassəli bitkilərin kultivasiya edilməsi, 30-u isə bu kateqoriyadan olan digər cinayətlərlə bağlı olub. Hesabat dövründə Daxili İşlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Ekologiya və Təbii Sərvətlər, Kənd Təsərrüfatı nazirliklərinin, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidmətinin və digər aidiyyəti qurumların nümayəndələrinin iştirakı ilə 420,494 hektar sahədən çəkisi 303 ton 122 kiloqram 290,98 qram olan 944.559 ədəd yabarı halda bitmiş narkotik tərkibli bitkilər müəyyən olunaraq müvafiq qaydada məhv edilib. 2023-cü ilin yanvar-noyabr ayları ərzində qanunsuz dövriyyədən götürülmüş 6 ton 719 kiloqram 031,413 qram narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qara bazarda ümumilikdə dəyəri 270 milyon manata yaxındır.

Narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayət məsuliyyətinə 7 min 766 nəfər cəlb edilmiş, həmin şəxslərdən 7 min 567-si kişi, 199-u qadın

O cümlədən də dövlət qurumları regionlara köçürülməlidir. Bu qurumlar dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşir və onların harada fəaliyyət göstərməsi bir o qədər də əhəmiyyət kəsb etmir. Həmçinin emal müəssisələri mütləqdir ki, Bakıdan kənarda qurulmalıdır. İstər universitetlərin, istərsə də dövlət qurumlarının və emal müəssisələrinin Bakıdan kənara köçürülməsi, paytaxtda sıxlığı əhəmiyyətli dərəcədə azalda bilər və regionların iqtisadi inkişafına səbəb olar”.

olub. Cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmiş 89 xarici ölkə vətəndaşından ümumilikdə 695 kiloqram 092,048 qram və 1990 ədəd həb müxtəlif növ narkotik vasitə və psixotrop maddə, 590 ədəd həb güclü təsir edən maddə və 568 ədəd (327 kiloqramı 575 qramı) narkotik tərkibli çətinə bitkisi götürüldü.

Səhiyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən, hesabat dövründə Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən bütün növ sərəxşluq hallarının müəyyənəşdirilməsi üçün Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Narkoloji Mərkəzinə 81 min 668 nəfər istiqamətə göndərilib. Onlardan narkotiklərdən istifadənin təyin edilməsi məqsədilə tibbi müayinədən keçirilmiş 2 min 321 nəfərdən 1340 nəfəri istifadəçi olması müəyyən olunmuş və bununla bağlı zəruri tədbirlərin görülməsi təmin edilib. Hazırda metadonla əvəzedici müalicə proqramı üzrə 3 məntəqədə (Respublika Narkoloji Mərkəzində 379, QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzində 446, Sumqayıt Narkoloji Mərkəzində 173 nəfər) 990 xəstə müalicə alır. Respublika QİÇS-lə Mübarizə Mərkəzinin verdiyi məlumata əsasən, ölkədə narkomanların insanın immunitetini zəiflədirən Virusuna yeni yoluxma hadisələrinin sayında azalma müşahidə olunur.

İlV-ə 792 nəfər yoluxub. Onlardan 761 nəfəri Azərbaycan vətəndaşları, 31 nəfəri isə əcnəbilər olub. Azərbaycan vətəndaşları arasında 64 nəfəri (8,4%-i) İnyekson Narkotik İstifadəçiləridir. Dövlət Komissiyasının daimi fəaliyyət göstərən İşçi Qrupu tərəfindən müvafiq istiqamətdə 112 maarifləndirici görüş, 39 təlim, 3 mədəni-kütləvi tədbir, 2 infotur, 1 rəsm müsabiqəsi, 7 sosial layihə, 1 velo yürüş və 1 marafon təşkil edilmişdir. “802” qaynar xətt telefon zəng xidmətinə 1125 vətəndaş müraciəti daxil olub. 802 qaynar xətt zəng xidməti vasitəsilə narkotik vasitələrin və narkomanlığın yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə aidiyyəti təşkilatlarla və vətəndaşlarla operativ qaydada əlaqələndirilmə təmin edilərək, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə dair verilən məlumatlar əsasında müvafiq cinayət işləri qaldırılmış və qanunsuz dövriyyədən külli miqdarda narkotik vasitələr götürülüb. Narkotik istifadəçiləri könüllü müraciətləri əsasında ixtisaslaşmış tibb müəssisələrində müalicəyə yönəldilib. Narkotik asılılıqdan əziyyət çəkən ailələrə psixoloji dəstək və mövcud qanunvericiliyin müddəaları izah edilərək zəruri tövsiyələr verilib.

Q EİSƏN MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Məqavat”

Piyada məsuliyyətsizliyi: cərimələr və nəzarət sərtləşməlidirmi - rəy

Hüquqşünas: "Maarifləndirmə tədbirləri genişləndirilməlidir, qaydaları pozan kimsə cəzasız qalmamalıdır"

Son vaxtlar piyadaların vurulması, yaxud qəfil yola çıxan piyadanı vurmamaq üçün sərt manevr etmək məcburiyyətində sürücülərin yoldan çıxaraq qəzaya uğraması halları artıb.

Son olaraq Yasamal rayonu ərazisində iki piyadanın vurulmasını əks etdirən videogörüntülərdən görünür ki, sürücü işıqforun yaşıl işığında nəqliyyat vasitəsini idarə edir, piyada qaçaraq özünü maşının altına atır.

Digər qəza isə metro-
nun "İnşaatçılar" stansiyası
yanında baş verib. Yeraltı
keçid olduğu halda piyada
yola çıxıb və onu maşın vu-
rub.

DİN-in Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi piyadalara müraciət edib: “Respublika üzrə qeydə alınan yol-nəqliyyat hadisələri içərisində piyada vurma hadisələrinin sayı üstünlük təşkil edir. Bu nəticənin formalaşmasında piyada məsuliyyətsizliyi az rol oynamır. Sürücülərin onları vaxtında və aydın görməsi üçün təşəbbüs göstərməyən piyadalar, təəssüf ki, sonda ən çox zərərçəkən tərəf olur.

Mütəxəssislər piyadalarla xüsusilə sutkanın qaranlıq vaxtı və məhdudiyyətli görünmə şəraitində uzaq məsafədən diqqət çəkən geyimlər geyinməyi, yaxud işıqqaytarıcı elementləri olan əşyalardan istifadə etməyi tövsiyə edir. Məlumdur ki, gecə vaxtı qara rəngli geyimlər seçilmir. Bununla yanaşı, göy rəng - 17, qırmızı rəng - 24, sarı rəng - 37, ağ rəng - 55, işıqqaytarıcı elementlər isə 130 metrədən fərq edilir.

Saatda 60 km sürətlə
hərəkət edən avtomobilin

tormoz yolunun quru asfaltı - 20, yaş asfaltı - 35, qar örtüyü olan yolda - 70, buzlu yolda - 140 metrə yaxın olduğunu nəzərə alsaq, sürücülərin diqqətini vaxtında cəlb etməyin əhəmiyyəti haqda bir daha düşünməyə dəyər.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsi piyadalarla müraciət edərək onlardan sükunətin qaranlıq vaxtı, eləcə də məhdudiyyətli görünmə şəraitində əlvan və ya işıq qaytarıcı elementləri olan geyim və əşyalardan istifadəyə üstünlük verməyi xahiş edir və hər kəsi bu sahədə ictimai iştirakçılığa töhfə verməyə çağırır".

Ötən ilin 9 ayında 1204 yol-nəqliyyat hadisəsi baş verib. Qəzalarda zərərçəkən 1661 nəfərdən 627-i ölüb, 1034 nəfər isə yaralanıb. 2023-cü ildə Azərbaycan qatarın qarşısına qəfil insan çıxması nəticəsində 16 qəza baş verib, nəticədə 9 nəfər ölüb, 7 nəfər yaralanıb. Bu barədə "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC (ADY) məlumatı yayıb. Məlumatla görə, bütün hadisələrə piyadaların dəmiryol xətlərini keçərək diqqətsiz davranması

səbəb olub. 2022-ci ildə isə 23 belə hadisə qeydə alınıb, nəticədə 13 nəfər həlak olub. "ADY bu cür halların yaşanmaması üçün maarifləndirmə işlərini bu il də davam etdirir, piyadaları yol hərəkəti qaydalarına ciddi əməl etməyə, qəfləten qatarın yoluna çıxmağa çağırır",- deyə açıqlamada qeyd edilib.

Ekspertlər bildirir ki, piyadaların son illərdə yollar-da məsuliyyətsizliyinə onlarla liberal davranış da ciddi təsir edir. Məlumdur ki, qayda pozan sürücülər üçün son illərdə cərimələr və cəzalar xeyli ağırlaşılıb. Əksər hallarda da istintaq orqanı haqlı-haqsız sürücüləri cəzalandırır.

Yollarda məsuliyyətsizlik edən piyadalarla qarşı cəzalar sərtləşməlidirmi? Və piyadanın məsuliyyətsizliyi üzündən qəza törədən sürücü cəzadan azad edilməlidirmi? Dünya təcrübəsi necədir?

“Bakı” Hüquq Şirkəti-nin rəhbəri Natiq Ələsgərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, yol-nəqliyyat hadisələrinin təhlili göstərir ki, yol hərəkət iştirakçıları arasında ən az

müdafiə olunan piyadaların məsuliyyət baxımından məsələyə münasibəti həmişə birmənalı olmur: “Piyadavurma hadisələrinin profilaktikası sahəsində həyata keçirilən tədbirlərin, xüsusilə vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə birgə aparılan təbliğat-təşviqat və məarifləndirmə işlərinin geniş vüsət almasına baxmayaraq, təəssüf ki, hələ də öz həyat və sağlamlığına biganə qalan, özləri ilə yanaşı digər hərəkət iştirakçıları üçün real təhlükəyə yaranan piyadaların sayı az deyil. Statistik məlumatlardan belə aydın olur ki, vətəndaşlar hətta qatar yolunu keçəndə belə məsuliyyətsizlik edirlər. Nəticə isə acınacaqlıdır. Qış mövsümündə piyadalar da xüsusilə diqqətli olmalıdırlar. Hava tez qaralır. Görmə məsafəsi də müvafiq olaraq azalır. Bu baxımdan, piyadalar yolun nəqliyyat vasitələri üçün nəzərdə tutulmuş hissəsinə mümkün qədər az çıxmalı, yolu piyadalar üçün nəzərdə tutulmuş yerlərdən keçməlidirlər. Məhdudiyyətli görünmə şəraitində, sükranın qaranlıq vaxtı xüsusi

Mingəçevirdə orta məktəbdə mənimləmə ilə bağlı cinayət işi başlanıb

Təhsil müəssisəsində aşkar edilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Mingəçevir Şəhər Prokurorluğu məlumat yayıb.

Məlumatə görə, Mingəçevir şəhər N.Gəncəvi adına 8 saylı tam orta məktəbində baş verən qanunsuzluqlarla bağlı vətəndaş müraciəti əsasında şəhər prokurorluğunda araşdırma aparılıb.

Araşdırma zamanı Mayisə Əliyevanın qeyd edilən təhsil müəssisəsində direktor vəzifəsini icra etdiyi 2022-2023-cü illər ərzində məktəbin müəllimlərinə tədris olunmayan dərslərin saatlarına görə əmək haqqı ödənilməsi yolu ilə 19 min manatdan artıq dövlət vəsaitini mənimləməsi və ya israf etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Fakta görə Mingəçevir Şəhər Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 179.2.3 və 179.2.4 (qulluq mövqeyindən istifadə etməklə və xeyli miqdarda ziyan vurmaqla mənimləmə və ya israf etmə) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq istintaq aparılır.

silə diqqətli olmalı, əlvan verirsə, bununla bağlı qavə ya işıqqaytarıcı ele- nunvericilikdə piyadanın mentləri olan geyim və əş- məsuliyyətini müəyyənleş- yalardan istifadəyə üstün- dirmək lazımdır. Piyada lük verməlidirlər". dəymis ziyanı necə ödəmə-

Natiq Ələsgərov deyib ki, hazırda əksəriyyət qulaqcıqlardan istifadə edir:

“Qəzaların baş verməsində bu amilin də rolu var. Piya-dalar qulaqcıqdan istifadə etməklə yola çıxır. Faktiki olaraq ətraf mühiti eşitmirlər. Bu da nəqliyyat vasitələrinin səs siqnallarını vaxtında eşidib yoldan çəkil-mələrinin qarşısını alır.

Bundan başqa, piyadalar yolu keçərkən nizamlaşdırma vasitələrinin tələblərinə sözsüz əməl etməlidir. Yaxınlaşmaqda olan avtomobillərin sürətini düzgün qiymətləndirməli, sürücülərin onlara yol verdiklərinə tam əmin olduqdan sonra yolu keçməlidirlər. Dayanacaqda gözləyərkən, ictimai nəqliyyata minib-düşərkən qəflətən avtomobil yoluna çıxmaqdan çəkinməlidirlər".

Natiq Ələsgərov deyib ki, piyadaların cərimələnməsi vəziyyətdən çıxış yolu deyil: “Məsələn, piyadanın səhvi ucbatından yol-nəqliyyat hadisəsi baş

verirsə, bununla bağlı qanunvericilikdə piyadanın məsuliyyətini müəyyənləşdirmək lazımdır. Piyada dəymiş ziyanı necə ödəməlidir və s. Qanunda yol hərəkəti qaydalarını pozan piyadaların 20 və 40 manat məbləğində cərimələnməsi nəzərdə tutulur. Belə ki, piyada sürət həddi 80 km/saatdan çox olan yolda qaydanı pozursa o, 40 manat məbləğində, digər hallarda isə 20 manat məbləğində cərimə olunur. Piyada işıqforun qırmızı işığına əməl etmədən keçiddən istifadə etdiyinə, keçid olan yerdə digər yerlərdən keçdiyinə, təcili yardım, operativ nəqliyyat vasitəsinin, eyni zamanda yaxınlaşmaqda olan nəqliyyat vasitələrinin yoluna qəflətən çıxdığına görə məsuliyyət daşıyır. Cəzaların tətbiq edilməsinin özü də bir ictimai qınaq, insanı doğru yola cəlb etmək vasitəsidir. Buna görə də cəzaları sərtləşdirmək çıxış yolu deyil. Sadəcə, maarifləndirmə tədbirləri genişləndirilməlidir. Bir də qaydaları pozan kimse cəzasız qalmamalıdır”.

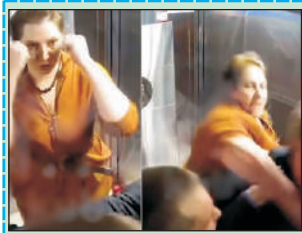
■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 9 (8382) 18 yanvar 2024

Rusiya qadın ərini qorumaq üçün yumruqlarını işə saldı

Rusiya liftə baş verən davanın görüntüləri sosial şəbəkələrdə böyük maraqla qarşılanıb. Kadrlar Krasnodarda qeydə alınıb. Munaqişə Köhnə Yeni il münasibətilə keçirilən tədbirdən qayıdan cütlüklə səs-küyə görə narazılıq edən qonşu arasında baş verib. Videoda əvvəlcə qadının dava edən kişilərin arasına girməyə çalışdığı görünür. Ancaq bunun xeyri olmadığını görən qadın kənara çəkilir, gödəkçəsini çıxarır və qonşuya yumruqlar vurmağa başlayır.

Yumurta ilə mükəmməl davranışını nümayiş edən "Optimus"un daha bir bacarığı

"Tesla"-nın insanabənzər robotu "Optimus" köynək qatlamayı öyrənib. Bu barədə "Tesla" şirkətinin sahibi, amerikalı biznesmen İlon Mask video paylaşmış. Bildirilir ki, "Optimus"un hazırda göstərilən imkanları, süni intellektindən daha çox onun funksionallığını nümayiş etdirmək üçün əvvəlcədən proqramlaşdırılmış hərəkətlərdir.

Bundan əvvəl şirkətdən bildirilmişdi ki, humanoid robotun ən çətin hissələrindən biri qollarıdır. Onlar əhəmiyyətli yükləri daşımaq üçün kifayət qədər güclü, lakin kövrək obyektləri idarə etmək üçün kifayət qədər dəqiq olmalıdırlar. Bundan əvvəlki videoda "Optimus"un yumurta ilə mükəmməl davranışını nümayiş olunmuşdu. Şirkət qeyd edib ki, tezliklə robotdan öz istehsalat əməliyyatlarında istifadə etməyə başlamağı planlaşdırır. Humanoid faydalı olduğunu sübut etdikdən sonra "Tesla" onun satışına başlayacaq.

Moskva sakini "oxuyan tualetlər"ə görə polisə şikayət etdi

Rusiya paytaxtı Moskvada "oxuyan tualetlər" sakinin dincliyini pozub. O, uşaqlar arasında populyar olan "Skibidi Toilet" ("Oxuyan tualet") veb-serialından polisə şikayət edib. Övladının bu seriala maraq göstərdiyini görən Moskva sakini sonra Daxili İşlər Nazirliyinin Yaroslavl rayonu idarəsinə ərizə yazıb. Layihənin uşaqlara

Pendir ağrıları şiddətləndirə bilər

Dietoloq Yekaterina Stetsenko pendirin faydalı və zərərli xüsusiyyətlərini sadalayıb. Bu barədə "İzvestiya" məlumat yayıb. Mütəxəssis qeyd edib ki, məhsul orqanizmin işinə faydalı təsir göstərən yüksək miqdarda zülal və mikroelementlər (fosfor, kalsium) ilə faydalı olur. "Pendir zülalları amin turşularının tərkibinə görə insan toxuma və orqanlarının zülallarına yaxındır, ona görə də ən faydalısı hesab olunur. Pendirin tərkibində əvəzolunmaz amin turşuları da var: lizin və triptofan.

Bundan əlavə, pendir A, D və B qrup vitaminlərinin (B1, B2, B12) tədarükçüsüdür. Bu mikroelementlər immunitetin və sinirlərin qorunmasında böyük rol oynayır", - dietoloq bildirib. Mütəxəssis eyni zamanda qeyd edib ki, pendir çoxlu miqdarda yağ və kalori olan qidadır. Bu xüsusiyyəti nəzərə almadan yesəniz, sağlamlığınız şübhəli olar, pisləşəcək və kökələcəksiniz.

"Pendir artrit və miqren kimi xəstəlikləri olan insanlar üçün də zərərli ola bilər. Pendir yüksək miqdarda protein səbəbiylə oynaq ağrılarına şiddətlənməsinə kömək edə bilər, həmçinin tiramin tərkibinə görə baş ağrılarına səbəb ola bilər", - Stetsenko xəbərdarlıq edib.

pis təsir etdiyini hesab edən ata onun yaradıcılarının yoxlanılmasını, cizgi filmlərinin işə bloklanması tələb edib.

"Skibidi Toilet" serialı qısa videolardan ibarətdir ki, bu videolarda içindən insan başları çıxan tualetlər kameramanlarla - başının yerinə kamera olan kostyumlu insanlarla mübarizə aparır. Videolar hazırda "DaFuq! Boom!" "YouTube" kanalında yayımlanır ki, bu kanalın 37 milyondan çox abunəçisi var.

Uzun müddət oturmaq beynə zərərli olur

Bu gün texnologiyasının sürətli inkişafı insanların həyat tərzində əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olub. Xüsusilə ofis işçiləri və uzun müddət kompüter qarşısında qalan şəxslər günün çox hissəsini oturaraq keçirirlər. Lakin mütəxəssislər xəbərdarlıq edir ki, bu vərdiş orqanizmə ciddi ziyan vurur.

Uzun müddət oturmaq zehni sağlamlığa təsir edir: yalnız fiziki sağlamlığa deyil, həm də psixi sağlamlığa mənfi təsir göstərə bilər. Uzun müddət oturmaq stress səviyyələrini artırır, diqqəti çətinləşdirir və ümumi psixi sağlamlığa mənfi təsir göstərə bilər. Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, müntəzəm fasilələr və qısa gəzintilər zehni tərəvət təmin edə bilər.

Bunları bilirsinizmi?

- * 1 kq bal hazırlamaq üçün 1 arı 2 milyon gülə qonmalıdır
- * Fransada insan siması olmayan gəlinçiklərin satışı qadağandır.
- * Son 5 ildə Kanada 4 dəfə BMT tərəfindən yaşamaq üçün ən ideal ölkə seçilib.
- * Qədim Romada xəstə cərrahiyyə əməliyyatı zamanı ölərsə, cərrahın əllərini kəsirdilər.
- * Sienada (İtaliya) Mariya adlı qadın fahişə ola bilməz.
- * Dünyadakı canlıların 70%-i bakteriyalıdır.
- * Fil yeganə heyvandır ki, 4 dizi vardır.
- * Tokioda zooparklar il ərzində 2 ay bağlanır ki, heyvanlar insanlardan dincəlsinlər.
- * Arının çalmağından hər il çox adam ölür, nəinki ilanın çalmağından.
- * Akulalarda xərcəng xəstəliyinə qarşı immunitet vardır.
- * Qorillalara hamiləliyə qarşı dərman təsir edir.
- * Ən çox susuz qala bilən heyvan siçovuldur.
- * Straus yumurtasını bişirmək üçün 4 saat vaxt lazımdır.
- * Şimpanze yeganə heyvandır ki, güzgüdə özünü tanıya bilər.
- * Aranqutanq sözü afrikalıların dilində meşədən gəlmiş adam deməkdir.

Görməni zəiflədən gündəlik vərdişlər

Rusiya oftalmoloq Valentina Anisimova göz xəstəliklərinə səbəb olan və görmə itiliyini azaldan gündəlik vərdişləri sadalayıb. İlk növbədə Anisimova xəbərdarlıq edib ki, ictimai nəqliyyatda tez-tez kitab oxuyanda görmə qabiliyyəti xeyli pisləşir: "Belə oxuma zamanı silialar göz əzələsi daim gərginləşir və məsafənin fokusunu dəyişir, bu da tədricən görmə kəskinliyinin azalmasına səbəb olur".

Oftalmoloq uzanmış vəziyyətdə və ya kompüter arxasında oxumaq vərdişini də zərərli adlandırır. Həkim izah edir ki, bu hallarda kompüter sindromu inkişaf edə bilər, bu zaman göz düzgün diqqəti saxlamaq qabiliyyətini itirir və bir nöqtədən digərinə keçməyə başlayır: "Bu, göz aparatının ciddi şəkildə həddən artıq yüklənməsinə və nəticədə görmə qabiliyyətinin pisləşməsinə səbəb ola bilər".

Mütəxəssis əlavə edib ki, göz sağlamlığı üçün insanın işlədiyi və istirahət etdiyi otaqlarda yaxşı işıqlandırmanın olması vacibdir. "Çox zəif və ya parlaq işıq gözün tor qışasında fotoreseptorların funksiyasının pozulmasına səbəb ola bilər. Bu vəziyyətin əlaməti gözün qarşısında üzən qara dairələrdir", - deyər oftalmoloq qeyd edib.

Dünyanın ən zərərli qidaları: hər kəsi zəhərləyə bilər

Dünyanın ən zərərli qidası insanın orqanlarını çürüdə bilər. Bununla bağlı mütəxəssislər araşdırma edərək insan orqanizminə mənfi təsir göstərən ən zərərli qidalar barədə məlumat veriblər. Minlərlə resept, dünyanın bir çox yerində istehlak edilən məşhur yeməklər, - bütün bunlar arasında bəziləri elə zərərli olmaqla seçilir ki, onları yeyən hər kəsi zəhərləyə bilər. Üstəlik, mətbəximizə daxil olan bu qidalar dünyanın ən zərərli qidaları sırasındadır. Çox sevdiyimiz qidalar əslində düşündüyümüzədən daha çox risk daşıyır.

"Fast food" burgerlər, kartof fri - dadlı olsa belə, tərkibində natrium, doymuş və əlavə yağlar insan orqanizmi üçün çox zərərli. "Fast food" rahat və dadlıdır, lakin yeyiləcək ən qeyri-sağlam qida növlərindən biri hesab olunur. Davamlı yeyilən belə qidalar ürək xəstəlikləri, diabet və piylənməni yaratmağa müvəffəq olur.

"Fast food" hamburgerləri və çizburgerlər həddindən artıq yağ qəbuluna görə ən zərərli qidadır. Tərkibində yüksək miqdarda natrium, yağ və boş kalori olan kartof fri çox məşhur olsa da, ən pis qidalar arasındadır. Üstəlik, tez-tez hamburger kimi "fast food" məhsulları ilə birlikdə istifadə olunur.

Belə zərərli qidalardan uzaq durmaq həm orqanizmi, həm də ümumiyyətlə, sağlamlıq üçün faydalıdır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAVI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.